

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

НАЛБАНДЯН КРИСТІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри політології
та державного управління
д.політ.н., професор
_____ Чальцева О.М.
« ____ » _____ 20__ р.

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікаційна робота

Науковий керівник:
д.філос. з міжн.відн.,
ст. викл. кафедри політології
та державного управління
Дубель М.В.

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали/за шкалою ЕКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

АНОТАЦІЯ

Налбандян К.О. Публічна інформація та її вплив на державне управління.

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

Суспільний розвиток потребує своєчасного отримання, аналізу та розповсюдження достовірної інформації. З часом суспільно важлива інформація стає більш деталізованою, диференційованою і спеціалізованою, і повинна бути доступною для всіх без істотних формальних перепон. Доступ до такої інформації є одним з основних механізмів підвищення прозорості влади. Надання цієї інформації суттєво впливає на правову визначеність особи та її здатність планувати зміни як у власному житті, так і в житті суспільства. Тому в суспільстві необхідно встановити чіткі та зрозумілі правила щодо доступу до інформації. Міжнародне законодавство може допомогти спрямувати національні зусилля на забезпечення доступу до інформації з акцентом на її відкритість – органи державного управління зобов'язані надавати запитувану інформацію, якщо немає законних підстав для відмови.

Ключові слова: цифровізація, державне управління, інформаційна сфера, інформаційна безпека.

Бібліограф.: 86 найм.

ABSTRACT

Nalbandian Kristina. Public information and its impact on public administration

Qualification work for the degree of Master's Degree in speciality 0413 Management and administration. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

Social development requires timely receipt, analysis and dissemination of reliable information. Over time, socially important information becomes more detailed,

differentiated and specialised, and should be available to all without significant formal barriers. Access to such information is one of the main mechanisms for increasing government transparency. The provision of this information significantly affects the legal certainty of a person and his/her ability to plan changes both in his/her own life and in the life of society. Therefore, it is necessary to establish clear and understandable rules on access to information in society. International law can help guide national efforts to ensure access to information with an emphasis on its openness - public authorities are obliged to provide requested information unless there are legal grounds for refusal.

Keywords: digitalisation, public administration, information sphere, information security.

Bibliographer: 86 items.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.	11
РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ	22
РОЗДІЛ 3 ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	29
РОЗДІЛ 4. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ..	45
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	58
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Реформа системи державного управління має ґрунтуватися на законодавчому визначенні функцій і завдань усіх структурних елементів, а також на оптимізації організаційної структури державного апарату для відповідності цим завданням. Важливим є законодавче закріплення прав та обов'язків державних службовців і впровадження механізмів, що забезпечують принцип верховенства права, а також неухильне дотримання конституційних прав і свобод громадян. Ключовим аспектом підвищення ефективності управління є інформатизація діяльності, що повинна враховувати тісний зв'язок із процесами реформування державного управління та забезпечувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в управлінських рішеннях. Тому обрана тема є безперечно актуальною і потребує свого дослідження як на рівні держав, які можна вважати демократичними, так і на рівні перехідних систем, в тому числі і на рівні України.

Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану в Україні є актуальною темою, оскільки воєнний стан накладає певні обмеження на інформаційну відкритість, але також підвищує потребу суспільства у прозорості дій державних органів. У зв'язку з цим, питання доступу до інформації регулюється як українським законодавством, так і міжнародними стандартами.

Мета дослідження: Визначити механізми впливу публічної інформації на процеси державного управління, зокрема її роль у підвищенні прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів державної влади. На підставі визначеної мети були сформульовані наступні **завдання дослідження:**

- Охарактеризувати поняття та види публічної інформації;
- Проаналізувати теоретичні засади публічної інформації;
- Вивчити функції та значення публічної інформації у державному управлінні.
- Дослідити законодавче регулювання доступу до публічної інформації в Україні, а саме проаналізувати основні положення Закону України

«Про доступ до публічної інформації» та визначити відповідність українського законодавства міжнародним стандартам у сфері доступу до інформації.

- Вивчити вплив публічної інформації на управлінські процеси через оцінювання впливу публічної інформації на прийняття управлінських рішень в органах державної влади;
- Розглянути роль публічної інформації у підвищенні ефективності діяльності державних органів;
- Надати рекомендації щодо вдосконалення системи доступу до публічної інформації.

Ці завдання дозволять комплексно дослідити взаємозв'язок між публічною інформацією та державним управлінням, а також визначити можливості покращення інформаційної політики держави.

Предмет дослідження: публічна інформація як інструмент державного управління.

Об'єкт дослідження – процес формування державного управління у сфері регулювання публічною інформацією.

В роботі були використані наступні загальнонаукові і спеціальні **методи дослідження:**

Методи індукції і дедукції дозволили дослідити розвиток публічно-інформаційного простору через призму однієї країни і співставити кейс України з ідеально-типовою моделлю публічної політики в демократичних системах.

Загальнонауковий системний і функціональний методи були застосовані задля пояснення взаємодії держави і громадськості в умовах політичної системи через інструменти комунікації.

За допомогою аналізу законодавства було досліджено нормативне регулювання доступу до публічної інформації в Україні.

Порівняльний аналіз дозволив проаналізувати досвід інших країн щодо впровадження прозорих механізмів доступу до публічної інформації та оцінити можливість адаптації міжнародного досвіду в Україні.

Методи статистичного аналізу дозволили емпірично продемонструвати практики надання публічної інформації органами державної влади та місцевого самоврядування.

Ситуаційний аналіз дозволив визначити проблеми, що виникають при реалізації права на доступ до інформації в умовах воєнного стану в Україні.

Ступінь теоретичної розробки проблеми: Проблема доступу до публічної інформації у західній науковій літературі почала активно розвиватися з середини ХХ століття, коли уряди демократичних країн, зокрема США, почали приймати закони, що забезпечували громадськості право на доступ до державних документів. Вирішальним моментом у цьому процесі стало ухвалення у 1966 році Закону про свободу інформації (FOIA) в США, який дав громадянам інструмент для запиту інформації від урядових установ. Цей закон став основою для розвитку наукових досліджень у сфері прозорості та відкритого урядування.

Протягом 1970-х та 1980-х років, з поширенням ідей про необхідність державної підзвітності після скандалів на кшталт Вотергейту, питання доступу до інформації набуло глобального масштабу. Вплив FOIA поширився на інші демократичні країни, що ухвалили аналогічні закони, такі як Канада, Австралія, Швеція. Ці держави також почали розвивати національні дослідження щодо впливу інформаційних законів на демократичні процеси.

Західна історіографія зосередилася на декількох ключових аспектах проблеми. По-перше, багато науковців, таких як Алесдір Робертс, досліджували, як закони про доступ до інформації впливають на урядову прозорість і демократичний контроль. Наприклад, у книзі «Blacked Out: Government Secrecy in the Information Age», А.Робертс висвітлює боротьбу між демократичним контролем і тенденціями до бюрократичної секретності в урядах США та інших країн.

Юрист і автор досліджень, присвячених свободі вираження та доступу до інформації Т. Мендел у своїй роботі "Freedom of Information: A Comparative Legal Survey" для UNESCO надав детальний порівняльний аналіз законодавств різних країн у сфері доступу до публічної інформації.

Засновниця та виконавча директорка організації Access Info Europe Helen Darbishire публікувала дослідження щодо ефективності законів про доступ до інформації в Європі та їх впливу на урядову прозорість.

Сфері аналізу політики та законодавства з питань прозорості урядів приділив увагу Craig Burgess, який свої дослідження сфокусував на глобальних тенденціях у забезпеченні доступу до інформації, зокрема у сфері урядових даних.

По-друге, після активізації тероризму у світі та посилення заходів національної безпеки, історіографія на Заході зосередилася на конфлікті між державними інтересами в питаннях безпеки і правом громадськості на доступ до інформації. Це стало особливо актуальним на тлі таких подій, як вторгнення в Ірак, коли журналісти й активісти використовували FOIA для розкриття дій уряду, пов'язаних із війною та політикою безпеки.

Важливим аспектом західної історіографії також стало дослідження впливу цифрових технологій на доступ до інформації. Нові технології значно спрощують поширення інформації, але водночас створюють нові виклики для прозорості, оскільки уряди можуть використовувати технології для приховування певних даних або контролю над доступом до них.

Таким чином, розвиток західної історіографії по проблемі доступу до публічної інформації був зумовлений політичними та технологічними змінами впродовж кількох десятиліть, і він продовжує залишатися важливим напрямком досліджень у контексті сучасних викликів для відкритого врядування.

Вітчизняна наукова спільнота почала досліджувати проблему доступу до публічної інформації з 90-х років XX ст. За цей час сформувались наукові напрями, які дозволяють розглянути теоретичні і практичні аспекти даної проблеми на національному рівні.

Юридичний напрямок: багато уваги приділяється тому, як українське законодавство адаптується до реалій воєнного стану та як воно регулює обмеження доступу до інформації, враховуючи національну безпеку. Також науковці детально досліджують, міжнародні стандарти, зокрема принципи

свободи інформації, які корелюють з національними законодавчими актами в умовах надзвичайних ситуацій.

Ступінь наукової розробки проблеми. Норми інформаційного законодавства й особливості їх реалізації, зокрема в частині доступу до публічної інформації, досліджувалися в працях Е. Аблякімової, І. Бачило, О. Білоскурської, В. Вешнякова, О. Дмитренко, О. Каплій, В. Копейчикова, Б. Кормича, О. Кохановської, А. Крусян, А. Марущака, А. Міцкевича, П. Недбайла, А. Олійник, О. Петришина, О. Пушкіної, Л. Рудник, В. Сіренка, О. Скрипнюка, Т. Слінько, С. Стасюк, М. Травнікова, Т. Чубарук, Д. Шпенова та багатьох інших вітчизняних науковців.

Практичні аспекти: дослідники наводять конкретні випадки обмеження доступу до інформації під час воєнного стану, на прикладі моніторингових звітів, та надають рекомендації для покращення інформаційної політики в умовах конфлікту. Так, проблемами свободи інформації та права на доступ до публічної інформації, в Україні займалися такі науковці як: Т. Олексіук, О. Вашук, Т. Шевченко, О. Головіна. Вони аналізують питання доступу до публічної інформації, особливо в умовах обмежень, накладених через воєнний стан, а також вивчають доступ до інформації під час конфліктів і кризових ситуацій.

В роботі були використані емпіричні дані Інститут масової інформації (ІМІ), а саме аналітичні дослідження та моніторинг дотримання прав на доступ до інформації в Україні, зокрема в умовах воєнного стану.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана в рамках тематичного плану НДР Донецького національного університету імені Василя Стуса ініціативного фундаментального дослідження кафедри політології та державного управління: «Публічна політика і державне управління в умовах війни та повоєнного відновлення України» (реєстраційний номер 0123U101423).

Новизна дослідження. В роботі було детально проаналізовано проблеми до публічної інформації в Україні в умовах воєнного стану, які є нетиповими і мають суттєвий вплив на розвиток демократичного процесу.

Науково-практична значущість отриманих результатів дослідження полягає в тому, що в роботі було надані рекомендації для держави, яка знаходиться у стані реформування управлінської системи і формування публічного інформаційного простору.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної (магістерської) роботи знайшли відображення у наукових публікаціях: Тези: Налбандян К.О., Чальцева О.М.. Публічна інформація в державному управлінні. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень»* (Вінниця, 1 листопада 2024 р.).

Структура магістерської роботи. Логіка проведеного дослідження зумовила структуру роботи: вступ, три розділи, висновки, список джерел і літератури, використаних в процесі написання роботи (86 найменувань), додатків (4). Загальний обсяг наукової роботи становить 71 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

В перекладі з латинської мови *informatio* — це роз'яснення, виклад; тобто йдеться про відомості (або їх сукупність) про предмети, явища і процеси навколишнього світу. Сьогодні немає усталеного і вичерпного тлумачення цього терміну.

Одне з перших визначень інформації, що стосується “комп'ютерної ери”, належить Н.Вінеру: “Інформація — це позначення змісту, що одержується з зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього і пристосування до нього наших почуттів. Процес одержання і використання інформації є процесом нашого пристосування до випадковості зовнішнього середовища і нашої життєдіяльності в цій сфері” [2, с.13]. На думку І. Арістової дана філософська концепція інформації розуміється як засіб, що дозволяє “зняти невизначеність” (ентропію) тієї або іншої події, того або іншого об'єкта пізнання [2].

Інформація в рамках функціональної концепції виступає як багатоякісне явище, що має три головні якісно відмінні види визначеностей, або три аспекти: синтаксичний, семантичний і прагматичний. Синтаксична сторона інформації характеризує внутрішні особливості образу, що використовується в управлінні, його структуру, складність, організованість. Нагадування про семантику інформації обумовлене тим, що інформація — це “відображення чогось”, тобто інформація цікава не сама по собі, а як “представник”, “заступник” деякого іншого об'єкта або явища. Співвідношення інформації з вихідним для її формування об'єктом і складає суть семантичної визначеності інформації. У свою чергу, прагматичний аспект інформації характеризує її спроможність впливати на процеси управління в системі з погляду її “цінності”, “корисності” або “шкідливості” (у випадку дезінформації) [2].

В науці державного управління використовують термін “інформаційний характер управління”, яки з'явився під впливом системних теорій, особливо кібернетики. Можна згадати і таку загальну характеристику інформації в

управлінні, як її розподіл на два великих класи: інформацію про саму систему, що самокерується, і інформацію про навколишнє її середовище.

Саме цей термін, як правило, мають на увазі фахівці, коли говорять, що “управління — це таке упорядкування, що здійснюється завдяки переробці інформації” [2, с.16], або “процес управління завжди являє собою інформаційний процес” [2, с.17]. У зв'язку з цим принципово важливим для розуміння суті процесів управління є адекватне розуміння інформації, інформаційно-керуючих впливів. Це пов'язано з тим, що у питанні про інформаційність управління є реальні розбіжності точок зору дослідників.

Що стосується публічної інформації, то перш за все варто зазначити, що поняття «публічна інформація» не дорівнює поняттю «відкрита інформація». Тобто, до публічної інформації відносять не за критерієм вільного доступу до неї, а за критерієм розпорядника публічної інформації. Водночас, цей Закон містить презумпцію відкритості публічної інформації: так, частиною другою статті 1 цього Закону передбачено, що публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом [14].

Отже, відповідно до статті 1 цього Закону публічна інформація – це відображена й задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [14].

Слід зауважити, що визначальним для публічної інформації є те, що її заздалегідь зафіксовано будь-якими засобами та на будь-яких носіях і вона перебувала у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації.

Відповідно до міжнародних стандартів, що регламентують порядок доступу до публічної інформації, до неї належить інформація, яка вільно збирається, отримується, зберігається, використовується та поширюється. Обмеження права для збирання, одержання, зберігання, використання та

поширення публічної інформації зумовлюються лише умовами зберігання, специфікою цінностей та особливими умовами її схоронності, що визначаються законами.

Розрізняють активний та пасивний спосіб реалізації права на доступ до публічної інформації. Проте серед учених відсутня єдність поглядів щодо того, які способи доступу до інформації варто зараховувати до активного чи пасивного доступу. Різняться думки і щодо термінології («спосіб» чи «форма») для позначення видів доступу до публічної інформації. Новий тлумачний словник української мови містить такі визначення: «спосіб – певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось» [37, с. 390], а «форма – тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний із його сутністю, змістом» [6, с. 665]. З огляду на наведене деякі фахівці вважають, що для позначення видів доступу до публічної інформації запитувачів цієї інформації доцільно вживати термін «спосіб», а для розпорядників публічної інформації, до компетенції яких належить забезпечення такої інформації, варто застосовувати поняття «форма» [57].

Водночас публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених Законом [9]. Закон передбачає два способи доступу до інформації – активний (надання інформації за запитом) і пасивний (обов'язкове її оприлюднення в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах, на інформаційних стендах чи будь-яким іншим способом) [14].

Закон України "Про доступ до публічної інформації" з метою забезпечення презумпції відкритості інформації та прозорості діяльності розпорядників зобов'язав таких розпорядників: оприлюднювати і надавати інформацію, крім визначених законом випадків; максимально спростити процедуру подання запиту та отримання інформації; визначити відповідальних за доступ до інформації осіб або підрозділів; забезпечити доступ до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім визначених законом випадків [14, 46].

Особливої уваги заслуговують положення Закону, що визначають порядок реалізації права на доступ до інформації за запитом – проханням особи до розпорядника надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні, тобто шляхом активного доступу [4].

Таким чином, можна визначити наступні категорії, які надають можливість диференціювати різні види інформації публічної інформації.

Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні.

Запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень.

Таким чином, категоріальний апарат дослідження публічної інформації є широким, динамічним і постійно оновлюється у відповідь на зміни соціально-правових умов. Його розвиток відображає еволюцію концептуальних підходів до доступу, захисту, використання та обмеження інформації в умовах демократичних процесів і надзвичайних ситуацій. Категорії постійно уточнюються через появу нових технологій, змін у законодавстві та суспільних запитах. Наприклад, війна в Україні додала нові акценти, пов'язані із доступом до інформації в умовах надзвичайного стану та захистом критично важливих даних.

Західна методологія почала приділяти увагу проблемі доступу до публічної інформації з середини XX століття. За цей період була створена поліваріантна методологія, яка через різні теоретичні підходи дозволяють глибше розуміти питання прозорості та підзвітності урядів, а також роль інформаційних технологій у сучасному державному управлінні.

Теоретичне обґрунтування публічної інформації базується на фундаментальних концепціях прозорості, підзвітності, прав людини та демократії. Публічна інформація визначається як інформація, що створюється,

зберігається або управляється органами державної влади та повинна бути доступною для громадськості, оскільки вона має прямий вплив на соціально-економічні, політичні та інші процеси суспільства.

У вивченні публічної інформації дослідники використовують кілька основних методологічних підходів і теорій, які допомагають розкрити різні аспекти цієї проблеми:

Теорія прозорості та підзвітності. Відповідно до теорії прозорості, громадяни мають право знати, як працює уряд, як розподіляються ресурси, приймаються рішення та виконуються зобов'язання. Прозорість сприяє демократичному контролю та зменшує рівень корупції.

Відомий американський дослідник А. Робертс (Alasdair Roberts) активно працював над питаннями прозорості урядів та права на доступ до інформації. Його праця "Blacked Out: Government Secrecy in the Information Age", аналізує, як держави обмежують доступ до інформації та які виклики стоять перед відкритим врядуванням. У книзі «Blacked Out...» описана тактика, яку політики та бюрократи по всьому світу використовують для збереження державних таємниць. У ній розглядаються зміни в структурі урядів: приватизація державних послуг, посилення впливу міжнародних організацій та зростання мереж органів безпеки, що ускладнюють кампанії за прозорість. Також в дослідженні аналізуються складні наслідки нових інформаційних технологій — вони можуть як підвищувати відкритість, так і створювати нові бар'єри на шляху до прозорості [82].

У рамках теорії підзвітності працював і М. Бовенс (Mark Bovens) – автор багатьох робіт з питань підзвітності, включаючи концептуальні підходи до дослідження політичної та адміністративної підзвітності. Його теоретичні розробки мають великий вплив на сучасне розуміння прозорості та підзвітності урядів [6162].

Однією з важливих його робіт з колегами в Оксфордському університеті є "Public Accountability", яка розглядає підзвітність як основний механізм демократичного управління. У цій праці він пропонує детальний аналіз підходів

до підзвітності в урядах і неурядових організаціях, досліджуючи, як рішення приймаються, обґрунтовуються та оцінюються громадськістю [62].

Інший важливий проєкт — дослідження багаторівневого управління та підзвітності в Європейському Союзі. Ця робота зосереджується на демократичних дефіцитах ЄС і аналізує механізми підзвітності на рівні європейських агенцій, комітетів і Ради Європи, що дозволяє виявити недоліки та можливості покращення управлінських структур [61, 62].

Теорія фокусується на необхідності створення механізмів, що гарантують відкритість уряду, обмеження корупції та сприяння більшому доступу до державних даних. Ця теорія виступає основою для розробки інструментів та стандартів, що визначають рівень прозорості державних установ.

Теорія акцентує на зв'язку між доступом до інформації та якістю демократії. Відкритість державних органів через доступ до публічної інформації сприяє прозорості, підзвітності та довірі громадян до уряду. Згідно з цією теорією, забезпечення доступу до інформації є необхідним елементом функціонування ефективної демократії.

Теорія прийняття рішень. Проблема інформації як ресурсу для прийняття рішень зосереджується на дослідженні ролі та якості інформації, необхідної для обґрунтованого і раціонального ухвалення рішень в управлінській, економічній та політичній сферах. Зокрема, науковці наголошують, що недостатня або невірогідна інформація може призвести до прийняття помилкових рішень, що негативно позначається на результатах діяльності організації чи держави.

Серед авторів, які досліджували цю проблему, виділяються таких дослідників: Г. Саймон, П. Друкер, Р. Дафт, К. Вайд, Т. Дейвенпорт, Л. Пресс та інші. Герберт Саймон, підкреслював важливість інформації в контексті теорії обмеженої раціональності та прийняття управлінських рішень; Пітер Друкер, акцентував увагу на інформації як ключовому ресурсі в сучасному менеджменті;

Річард Дафт та Карл Вайд, досліджували вплив інформаційних потоків на ефективність організаційного управління; Томас Дейвенпорт і Лоуренс Пресс, вивчали роль аналітичної інформації у прийнятті рішень та прийшли до

висновку, що аналітика стає важливим інструментом в умовах сучасного інформаційного середовища [83, 84].

Ці автори стверджували, що якісна, достовірна та своєчасна інформація є необхідною передумовою ефективного ухвалення рішень в будь-якій сфері діяльності.

Теорія управління інформацією представлена роботою Девіда Банісара, який є автором численних досліджень щодо управління інформацією, зокрема в контексті свободи інформації. Його звіти для *Privacy International* містять огляди та аналіз державного управління інформаційними ресурсами [60].

Д. Банісар також є одним із провідних експертів у сфері права на інформацію. Його дослідження для організацій, таких як *Privacy International*, включають глобальні огляди законів про свободу інформації та аналіз ефективності їх застосування. У 1966 році Конгрес США ухвалив знаковий Закон про свободу інформації (FOIA), який надав громадськості право на доступ до урядових документів. Це «право на знання» використовувалося впродовж чотирьох десятиліть для оскарження дій президентів і секретних урядових відомств. Закон FOIA став зразком для інших країн, що призвело до ухвалення подібних законів у шістдесяти країнах світу. Проте боротьба за відкритість ще далека від завершення [59,60].

Ричард Хікс дослідник у сфері цифрового врядування та інформаційних систем, зокрема управління публічною інформацією в умовах цифровізації державних послуг [59,70].

Отже, автори цього теоретичного напрямку зробили вагомий внесок у вивчення питань прозорості урядів та доступу до публічної інформації на міжнародному і національному рівнях, досліджуючи як правові, так і практичні аспекти цієї проблематики.

Теорія електронної демократії. Відомий американський вчений С. Кліфт зазначав, що електронне врядування та демократія є нерозривно пов'язаними явищами в сучасних умовах. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) створюють певні очікування щодо розвитку та зміцнення демократії участі.

Однак, учений підкреслює, що традиційні форми політичної та соціальної поведінки громадян змінюються повільно, і тому не варто очікувати, що впровадження ІКТ призведе до швидкого і повноцінного переходу до електронної демократії.

Теорія інформаційних прав. Підхід, згідно з яким право на інформацію є базовим правом людини, закріплений у міжнародних угодах, таких як Загальна декларація прав людини. Визнання цього права дає можливість громадянам брати участь в ухваленні рішень і контролювати владу.

Тобі Мендел (Toby Mendel) – правозахисник і експерт у сфері доступу до інформації та свободи вираження. Його праці для UNESCO і Article 19 мають значний вплив на міжнародні підходи до права на інформацію. Його книга "Freedom of Information: Comparative Legal Survey" є важливим джерелом для дослідження інформаційних прав [79].

Елен Дербишайр (Helen Darbshire) – засновниця організації Access Info Europe. Її робота зосереджена на праві на доступ до інформації як на ключовому праві людини в європейському контексті [65].

Отже, теорія інформаційних прав підкреслює, що доступ до інформації є фундаментальним правом громадян, що сприяє їх участі у суспільно-політичному житті. Це право включає доступ до даних, що безпосередньо впливають на прийняття рішень та можливість громадян бути поінформованими учасниками демократичних процесів.

Агентська теорія розглядає уряд як агента, що діє в інтересах суспільства. Оскільки громадяни є «принципалами» у цій схемі, вони повинні мати доступ до інформації, щоб забезпечити підзвітність агентів (уряду). Автори агентської теорії М. Йенсен, В. Меклінг (Michael C. Jensen і William H. Meckling, 1976), яка застосовується до дослідження відносин між державою та громадянами. Їх класична робота "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure" (1976) широко застосовується в контексті досліджень публічної інформації, коли громадськість виступає як "принципал", а уряд — як "агент" [73].

Теорія суспільного інтересу пропонує підхід, в якому публічна інформація розглядається як загальне благо, що підлягає охороні та регулюванню з метою задоволення інтересів громадськості. Ця теорія обґрунтовує необхідність законодавчих актів, що регулюють доступ до інформації, та встановлює баланс між приватними й суспільними інтересами.

Теорія суспільного інтересу розроблена та розвинута кількома провідними дослідниками, які підкреслювали роль загального блага та інтересів суспільства у визначенні політичних і правових рішень: Джон Стюарт Мілль – у своїй роботі «Utilitarianism» (1863) запропонував концепцію "загального блага", де публічний інтерес визначається як основа для ухвалення рішень, що сприяють найбільшій користі для більшої кількості людей.

Джон Дьюї – у роботі «The Public and Its Problems» (1927) описав суспільний інтерес як форму колективної взаємодії, що базується на потребах громадян в участі у процесах, що впливають на їхнє життя, і на необхідності відкритої інформації для ефективного громадського контролю [66].

Гаррі Труман – розвинув концепцію у своїй теорії груп інтересів, зокрема в "The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion" (1951), де публічний інтерес розглядається як баланс між різними інтересами, що репрезентовані через групи [85].

Річард Познер – у своїй книзі "Economic Analysis of Law" (1972) вивчав теорію суспільного інтересу з точки зору економіки права, підкреслюючи, що закони повинні діяти в інтересах суспільства, максимально задовольняючи потреби більшості [81].

Едмунд Берк – хоча ще у XVIII столітті, Берк у своїй "Reflections on the Revolution in France" (1790) писав про значення загального блага як основного принципу політики, що має служити громадським інтересам [63].

Отже, автори цієї теорії заклали основи сучасної теорії суспільного інтересу, яка підкреслює важливість створення механізмів, що захищають суспільний інтерес, і забезпечення доступу до інформації як одного з таких механізмів.

Інституційний підхід. Цей підхід пояснює вплив інституційних механізмів на поширення та доступ до публічної інформації. Інституції створюють рамки та стандарти для обробки інформації, встановлюючи принципи її доступності або обмеження. Інституційний підхід представлений роботами Д. Норта, П. ДіМаджио, В. Пауелла та ін. Д. Норт лауреат Нобелівської премії з економіки, який розробив інституційну теорію. Його праці, зокрема "Institutions, Institutional Change and Economic Performance", мають значний вплив на розуміння того, як державні інституції формують умови доступу до інформації. П. ДіМаджио і В. Пауелл – автори робіт про інституційні процеси та норми, які також застосовуються для аналізу прозорості та доступу до інформації через бюрократичні структури [67].

Комунікативна теорія. Ю. Хабермас – німецький філософ і соціолог, автор теорії публічної сфери, яка є важливою для розуміння ролі медіа у формуванні громадської думки та передачі інформації від уряду до суспільства. Його праця "The Structural Transformation of the Public Sphere" є ключовою для аналізу медіа як інструменту прозорості. Публічна інформація відіграє важливу роль у формуванні публічної сфери, де обговорюються суспільно важливі питання. Ю. Хабермас стверджував, що медіа виступають посередником між громадянами та урядом, сприяючи прозорості через інформаційні платформи [69].

М. Кастельс – відомий соціолог, який досліджував інформаційне суспільство. Його теорії стосовно мережевої комунікації й ролі інтернету у взаємодії між громадянами та урядами вплинули на розвиток підходів до прозорості в цифрову еру [64].

Ці теоретичні основи підкреслюють, що доступ до публічної інформації є не лише питанням ефективності державного управління, а й фундаментальною передумовою для захисту прав людини, забезпечення демократичної підзвітності та соціального розвитку.

Отже, представлені методологічні підходи допомагають глибше процеси формування державного управління у сфері публічної інформації, зокрема її правовий, інституційний та комунікаційний аспекти.

Вивчення доступу до публічної інформації ґрунтується на кількох основних теоріях, що формують методологічну основу для досліджень у цій сфері. Ключовими серед них є теорія інформаційних прав, теорія демократичного управління, теорія суспільного інтересу та теорія прозорості.

РОЗДІЛ 2.

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Право на доступ до публічної інформації є важливою складовою демократичного суспільства. Це право дає громадянам можливість отримувати інформацію про діяльність державних органів та брати участь у прийнятті рішень. Воно сприяє підвищенню прозорості й підзвітності державних установ, що зміцнює довіру громадськості до влади.

Процес розробки стандартів щодо права доступу до публічної інформації здійснюється перманентно міжнародними і європейськими організаціями: ООН, ЄС, Рада Європи, міжнародними неурядовими організаціями. Так, ООН у рамках Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966) гарантовано право на доступ до інформації (стаття 19). Спеціальний доповідач ООН з питань свободи висловлювання розробляє рекомендації щодо забезпечення цього права. ЮНЕСКО просуває принципи прозорості та свободи інформації як основу демократичного управління та прав людини. Рада Європи: У 2009 році ухвалила Конвенцію про доступ до офіційних документів, яка визначає мінімальні стандарти доступу до інформації.

Моніторинги і оцінка реалізації права на публічну інформацію здійснюють різні міжнародні неурядові організації. Наприклад, Transparency International дійсноє оцінку рівня прозорості урядів через індекс корупції та прозорості. Організація Article 19: Організація проводить аналітику щодо виконання міжнародних стандартів доступу до інформації в різних країнах.

Фінансову та технічну підтримку здійснюють на постійній основі такі організації як, наприклад, Світовий банк, який фінансує проекти, спрямовані на розвиток електронного врядування, підвищення прозорості урядів і забезпечення доступу до інформації. ЄС через свої програми, такі як *Eastern Partnership*, підтримує країни у впровадженні стандартів прозорості та законодавства про доступ до публічної інформації.

Навчанням, підвищення культури і обізнаності представників національних систем в цьому питанні займаються Міжнародний інститут преси (ІРІ), який організовує тренінги для журналістів щодо використання законів про доступ до інформації.

На міжнародному рівні була створена платформа для обміну досвідом між країнами щодо впровадження відкритих даних і стандартів прозорості. Open Government Partnership (OGP).

Більше ніж 80 країн світу вже мають законодавчі акти, які регулюють взаємовідносини між громадянами та владою у сфері доступу до інформації. Право на доступ до публічної інформації закріплено в законодавстві переважної більшості демократичних країн світу та в міжнародних договорах, таких як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Європейська конвенція з прав людини).

У Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про громадянські та політичні права закріплено, що кожна людина має право на вільне вираження свого погляду, і це право включає свободу шукати, діставати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї незалежно від державних кордонів усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір [1].

Міжнародно-правові засади, що визначають зміст права на доступ до публічної інформації та засоби його забезпечення містяться у таких документах як Загальна декларація прав людини 1948 р.; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [31]; Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуську конвенцію) [22]; Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства [38]; Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру (Страсбург) [23]; Конвенцію про кіберзлочинність [24]; Рекомендацію Ради Європи від 1981 р. No R (81) 19 «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні

державних органів» [11]; Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсе) [25].

Окрім цього, важливо взяти до уваги міжнародні стандарти, викладені у джерелах так званого м'якого права, тобто такі, які мають не нормативний, а рекомендаційний характер. Прикладами є глобальні принципи з національної безпеки та права на інформацію (так звані Цванські принципи) та Міжнародна хартія відкритих даних [6].

Право одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів закріпила Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

Згідно Рекомендацій No 854 та No R (81) 19 Парламентська асамблея Ради Європи рекомендувала Комітету міністрів Ради Європи запропонувати державам-членам, які ще не зробили цього, запровадити систему свободи інформації, тобто доступу до державних файлів, включаючи право шукати та отримувати інформацію від державних установ і відомств, право на ознайомлення і виправлення особистих файлів, права на недоторканність приватного життя, а також право швидкого розгляду в судах цих питань [40].

Перелік принципів доступу до інформації було розширено і вдосконалено Рекомендацією Rec (2002). Так, до групи цих принципів було долучено наступне: право особи не пояснювати причини свого запиту на доступ до офіційного документа; мінімізація формальностей під час здійснення запиту; максимальне скорочення строків розгляду кожного запиту про доступ до офіційного документа; зобов'язання органу державної влади надати всю інформацію, до якої не має обмеження доступу; право на доступ до офіційних документів, оприлюднення інформації, що є в розпорядженні органу державної влади тощо [56].

Розроблення та ратифікація Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенції РЄ CETS 205) у 2009 році в Тромсе (Норвегія) стали важливим етапом у становленні правового регулювання доступу до інформації на міжнародному рівні. Цей документ закріпив основні принципи та

стандарти, які регламентують право громадян на доступ до офіційних документів, спрямовані на забезпечення прозорості та підзвітності державних органів. Конвенція стала першим міжнародним правовим інструментом, що визначає обов'язок держав забезпечувати доступ до офіційної інформації, якщо немає законних підстав для обмеження такого доступу. Вона сприяє зміцненню демократичних цінностей та утвердженню принципу відкритості в роботі державних установ, що є необхідною умовою для підвищення довіри громадськості до влади та ефективного функціонування демократичного суспільства [25].

Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсе) набула чинності для всіх держав, які її ратифікували з 1 грудня 2020 року. З набуттям її чинності змінилися і підходи до захисту права на доступ до інформації і на міжнародному рівні. Ця Конвенція є першим спеціальним міжнародним документом у сфері доступу до інформації, яка має обов'язковий характер для країн, що її ратифікували [25, 40].

Таким чином, міжнародні стандарти акцентують на наступних ключових аспектах: *презумпція відкритості*, яка передбачає, що державна інформація має бути відкритою за замовчуванням, якщо немає чітких законних підстав для її обмеження; *мінімізація винятків*, де інформація може бути засекречена лише у випадках, коли це обґрунтовано потребами національної безпеки, конфіденційності чи прав людини; *доступність і зрозумілість*, коли інформація має бути легко доступною, структурованою та зрозумілою для громадян.

Міжнародні організації сприяють імплементації стандартів в різних системах світу, особливо в тих, які знаходяться в кризових ситуаціях і потребують такої допомоги. Так, UNESCO активно підтримує розвиток свободи доступу до інформації через програми, що стимулюють прозорість урядів. Організація Transparency International рекомендує розширення електронних інструментів для відстеження діяльності урядів, ОБСЄ пропонує впровадження ефективних механізмів оскарження у випадках відмови у наданні інформації.

Значення публічної інформації в демократичному управлінні безперечно є критично важливою для забезпечення прозорості діяльності державних органів, дозволяє громадянам отримувати об'єктивні дані про ухвалені рішення, політику та діяльність органів влади.

Для сучасних демократій об'єктивно необхідно гарантувати громадянам доступ до публічної інформації, яка є показником відкритості і прозорості рішень в системі. Серед таких показників виокремимо: рівень довіри до держави, Публічна інформація підвищує довіру до державних інституцій, оскільки громадяни можуть контролювати процеси управління та прийняття рішень.

Слід звернути увагу на значення інформаційної відкритості як показника демократичності. Інформаційна прозорість є важливим індикатором демократичного управління, оскільки вона сприяє підзвітності держави перед громадянами та захищає від зловживань владою. Відкритий доступ до інформації дає змогу громадянам ефективно брати участь у політичних процесах, що зміцнює громадянське суспільство.

Міжнародні стандарти особливу увагу приділяють ролі публічної інформації у боротьбі з корупцією. Відкритість державної інформації дозволяє громадянам та ЗМІ виявляти і повідомляти про корупційні схеми та порушення в діяльності органів влади. Антикорупційні інструменти, такі як електронні декларації та системи публічних закупівель, сприяють зменшенню корупції через прозорість і підзвітність.

Запровадження цифрових платформ, що роблять урядові процеси більш прозорими та доступними для громадян, природно посилює контроль і нагляд за цими процесами. Така відкритість сприяє зміцненню довіри між урядом і суспільством, запобігає корупції та неправомірному використанню даних, а також забезпечує, що обробка інформації відповідає суворим правовим і етичним стандартам. Цифровізація відіграє важливу роль у стратегічному поширенні інформації, що є ключовим аспектом інформаційної безпеки. Завдяки контролю та управлінню інформаційними потоками через цифрові канали, держави можуть ефективно комунікувати з громадянами під час кризових

ситуацій, протистояти пропаганді та боротися з дезінформацією. Цифрові платформи та електронні ресурси значно полегшують доступ до публічної інформації та сприяють підвищенню рівня залучення громадян до державного управління.

Публічна інформація дозволяє приймати участь у формуванні політики на основі реальних потреб суспільства та сприяє підвищенню якості послуг, які надаються державою. Розвиток інструментів електронного врядування, таких як онлайн-петиції, портали для відстеження державних витрат та системи для подання запитів на інформацію, спрощує взаємодію громадян із державними органами.

Публічна інформація сприяє реалізації також гуманітарного права. Вільний доступ до інформації сприяє реалізації інших прав людини, таких як право на освіту, здоров'я чи безпеку.

Міжнародні стандарти враховують специфіку доступу до інформації в умовах надзвичайних ситуацій (кризи чи війни), особливо питання стосуються національної безпеки, захисту персональних даних, створення балансу між інформаційною відкритістю та захистом конфіденційної інформації.

Якісним інструментом для оцінки балансу права на інформацію та інтересів, зокрема, національної безпеки та територіальної цілісності, є міжнародні стандарти, які містяться в таких документах Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів [25], Модельний закон про свободу інформації міжнародної організації “Артикль 19” [86], Модельний міжамериканський закон про доступ до публічної інформації[5], Модельний закон про доступ до інформації для Африки[6], Глобальні принципи з питань національної безпеки та права на інформацію (Цванські принципи)[7], національні закони, які вважаються прогресивними (наприклад, закони Болгарії, Естонії, Індії, Сербії, Словенії, Хорватії, Чорногорії), Також враховувалися індикатори міжнародного рейтингу законів про право на інформацію[8].

Особливо підкреслюється, що забезпечення відкритості інформації навіть у кризових умовах за винятком загроз національній безпеці, є дуже важливим патерном демократії.

Отже, міжнародні стандарти не тільки формують основу для прозорості публічного управління, але й підсилюють його ефективність та довіру громадян до держави, особливо в умовах глобальних викликів і кризових ситуацій.

Завдяки цим зусиллям міжнародні організації не лише сприяють встановленню єдиних стандартів прозорості, але й допомагають країнам інтегрувати їх у національні системи управління.

РОЗДІЛ 3.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Законодавство України щодо права на доступ до публічної інформації, з врахуванням темпоральних характеристик, умовно можна поділити на дві групи:

- 1) до прийняття нової конституції України;
- 2) після її прийняття, оскільки положення законів та нормативно-правових актів України повинні відповідати їй» [24, с. 19].

Так, в першій групі – до прийняття нової Конституції України – зосередженні, наприклад, закони України: «про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., який частково передбачав доступ до публічної інформації, «про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 р. тощо. Характерно, що суттєвий вплив на розвиток вказаного законодавства стала подія, яка пов'язана із членством України в раді Європи, яка завдала такий «темپ державотворенню, правотворенню, взагалі соціальним змінам у країні, яких не знали за весь період радянської державності» [39, с. 8].

Варто зазначити, що Конституція України (ст. 34, 50) надає захист праву на інформацію відповідно до кращих світових стандартів, передбачених, зокрема, Конвенцією [26]. З набуттям чинності Конвенцією Тромсе змінилися і підходи до захисту права на доступ до інформації і на міжнародному рівні. На відміну від багатьох інших юрисдикцій, Конституція України у частині 2 статті 34 гарантує право кожного на доступ до інформації, не ставлячи це право в залежність від права на свободу вираження, що повністю відповідає підходам, викладеним у Конвенції Тромсе [25].

У Конституції України це право передбачено окремо, а не як складник права на свободу вираження поглядів на відміну від згаданих раніше Європейської конвенції з прав людини та Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Таким чином, Конституція України нарівні із Конвенцією

Тромсе гарантує автономне право на інформацію, що включає право «збирати» інформацію. Крім того, стаття 32 Конституції передбачає право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Стаття 50 Конституції гарантує право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту (таку інформацію не можна засекречувати) [25].

Найважливіші принципи закріплені Конвенцією Тромсе, Конституцією України та Законом України «Про доступ до публічної інформації»:

- право кожного на доступ до інформації. Це означає, що запитувач не повинен ідентифікувати себе, пояснювати причини свого запиту та повідомляти, як використовуватиме запитану інформацію надалі;
- максимальне спрощення доступу до інформації. Це означає, що розпорядники публічної інформації повинні докладати зусиль для того, щоб зацікавлені особи отримували інформацію якомога швидше і легше та уникали надмірних витрат. До засобів забезпечення цього принципу варто віднести обов'язок розпорядників публічної інформації – суб'єктів владних повноважень оприлюднювати систему обліку публічної інформації, наповнювати офіційні вебсайти потрібною інформацією та надавати безоплатні копії документів у обсязі до 10 сторінок.
- застосування принципу добросовісності під час розгляду запитів. Це означає, що розпорядники публічної інформації повинні допомагати запитувачам ідентифікувати запитані документи, надавати повні та вичерпні відповіді на запити, розглядати комбіновані запити-звернення та надавати на них відповіді, а також пересилати запити належному розпорядникові за потреби.
- застосування заходів парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації. Заходи парламентського контролю здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який у межах повноважень складає протоколи про порушення права на доступ до інформації. Різноманітні заходи громадського контролю

здійснюють громадські організації та активісти під час моніторингів та оцінювання стану забезпечення права на доступ до інформації. Державний контроль здійснюють вжиттям заходів реагування щодо порушення права на доступ за результатами скарги до керівника розпорядника, вищого органу або суду.

- запровадженням юридичної відповідальності за порушення законодавства про доступ до публічної інформації. Посадові особи, винні в порушенні права на доступ до інформації, можуть бути притягнені до адміністративної, матеріальної і в окремих випадках кримінальної відповідальності [25,26,45]..

До другої групи – після прийняття нової Конституції України – в першу чергу відносяться положення України, які є основним актом цивільного законодавства України (ч. 2 ст. 4, ст. 302). в наступному були прийняті закони України: «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р., «Про систему суспільного телебачення і радіомовлення України» від 18 липня 1997 р., «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 р. тощо. Значна їх кількість дала підстави для пошуку варіантів систематизації. Так, одна група дослідників вважає за доцільне створити відповідний кодекс, інша – вказує на необхідність уніфікації цього законодавства, а третя – аргументує відгалуження його в інформаційне право [12].

На офіційному сайті Міністерства юстиції України [32], законодавство про доступ до публічної інформації охоплює:

- Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації»;
- Указ Президента України від 05.05.2011 № 547 «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 583 «Питання виконання Закону України “Про доступ до публічної інформації” в Секретаріаті

Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 № 740 «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, які надаються за запитом на інформацію»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2011 № 1277 «Питання системи обліку публічної інформації»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 № 1434/5 «Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 08.06.2011 № 1521/5 «Про затвердження Порядку складення та подання запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Міністерство юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 08.06.2011 № 1522/5 «Питання виконання Закону України “Про доступ до публічної інформації” в Міністерстві юстиції»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 08.06.2011 № 1536/5 «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання й використання документів та інших матеріальних носіїв, які містять відомості, що становлять службову інформацію в Міністерстві юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 04.10.2011 № 3116/5 «Про затвердження Примірного переліку видів публічної інформації, розпорядником якої є Міністерство юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 28.05.2014 № 846/5 «Про систему обліку публічної інформації в Міністерстві юстиції України та його територіальних органах»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 02.03.2016 № 71/7 «Про затвердження Плану заходів із забезпечення виконання постанови Кабінету

Міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2016 № 897/5 «Про затвердження Переліку інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 14.07.2017 № 1277/5 «Про затвердження Переліку відомостей, які становлять службову інформацію в Міністерстві юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 06.11.2019 № 3412/5 «Про внесення змін до Переліку інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України»;

- Наказ Міністерства юстиції України від 06.02.2020 № 464/5 «Про затвердження Розміру фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, розпорядником якої є Міністерство юстиції України, його територіальні органи, та Порядку відшкодування цих витрат». Право на доступ до інформації є конституційним правом людини, яке передбачене і гарантоване статтею 34 Конституції України, а саме, право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір [12,13,14,15,16,18,19, 41,42,45,46,47,48,49,50].

Перелік законів і підзаконних актів [35], що доповнюють перелічені вище акти та не встановлюють окремих порядків доступу до інформації:

- Закон України «Про відкритість використання публічних коштів»;
- Закон України «Про офіційну статистику»;
- Закон України «Про публічні електронні реєстри»;
- Закон України «Про електронні комунікації»;
- Постанова КМУ від 21 жовтня 2015 р. No 835 «Про затвердження

Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних»;

- Постанова КМУ від 30 листопада 2016 р. No 867 «Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних зі змінами і доповненнями».

- Система суміжних законів, які визначають спеціальні порядки доступу до специфічних видів інформації:

- Кримінально-процесуальний кодекс України (щодо доступу до інформації в рамках кримінального провадження);

- Земельний кодекс України (щодо доступу до інформації про земельні ділянки з Державного земельного кадастру);

- інші процесуальні кодекси України (щодо доступу до матеріалів справ);

- Закон України «Про захист персональних даних» (щодо доступу до персональних даних особи,

- які не стосуються здійснення нею владних, управлінських функцій);

- Закон України «Про доступ до судових рішень» (щодо доступу до судових рішень);

- Закон України «Про безоплатну правову допомогу» (щодо консультаційної, правової інформації);

- Закон України «Про адміністративні послуги» (щодо інформації про адміністративні послуги);

- Закон України «Про адміністративну процедуру» (щодо інформації, пов'язаної з прийняттям і виконанням адміністративного акта стосовно особи);

- Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (щодо доступу до документів, переданих до архіву);

- Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років» (щодо доступу до архівних документів, які стосуються репресій);

- Закон України «Про банки та банківську діяльність» (щодо доступу до банківської таємниці);

- Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (щодо доступу до адвокатської таємниці) та інші [7, 27,28].

Варто зазначити, що питанню інформації та порядку доступу до неї законодавство України приділяє значну увагу. Так, воно встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації [12, с. 252].

Отже, головні правові норма на доступ до інформації закріплене Законами України «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та іншими нормативно-правовими актами. Законодавче визначення поняття «інформація» наведено у ст. 1 Закону України «Про інформацію», відповідно до якого інформація – це будь-які відомості та / або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [16,14,46].

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим законом, та інформації, що становить суспільний інтерес [14].

Стаття 3 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначає, що право на доступ до публічної інформації гарантується:

- обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом;
- визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організовують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє;
- максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації;

- доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством;
- здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації;
- юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації [14].

Аналіз змісту статей 19-23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» дає підстави для висновку про те, що стадіями розгляду інформаційного запиту є наступні:

- 1) визначення строку розгляду запиту (загального – 5 робочих днів чи скороченого – 48 годин), розгляд клопотання про термінове опрацювання запиту (в разі його надання);
- 2) аналіз запиту на предмет того, чи відповідає він вимогам закону, визначення того, чи володіє та чи повинен володіти розпорядник запитуваною інформацією та чи є запитувана інформація відкритою;
- 3) в разі негативної відповіді на хоча б одне з наведених вище питань – прийняття рішення про відмову в задоволенні запиту на інформацію, а за наявності належного розпорядника – направлення запиту належному розпоряднику (та повідомлення про це заявника);
- 4) за необхідності – розгляд питання про про-довження строку розгляду запиту до 20 робочих днів або про відстрочку в задоволенні запиту на інформацію, прийняття рішення та повідомлення заявника про прийняте рішення;
- 5) з'ясування наявності підстав для оплати запитувачем фактичних витрат на копіювання та друк, та в разі наявності таких підстав – надання запитувачу перших 10 сторінок копій документів та реквізитів для оплати фактичних витрат;
- 6) прийняття рішення про відмову в задоволенні запиту на інформацію, у випадку неоплати фактичних витрат на копіювання та друк;
- 7) надання запитувачу запитуваної інформації та копій документів;

8) оскарження запитувачем рішень, дій чи бездіяльності розпорядника публічної інформації [14].

За класифікацією, наведеною українською дослідницею І. Бойко [3, с. 8-11], розгляд інформаційного запиту слід віднести:

- за суб'єктом – до адміністративної процедури, що ініціюється приватною особою;
- за критерієм складності правил – до простої адміністративної процедури (оскільки відсутня потреба в додатковому вивченні обставин);
- за критерієм кількості учасників – до адміністративної процедури, здійснюваної одним суб'єктом публічної адміністрації;
- за наслідками для приватної особи – до правонадавальної адміністративної процедури [3, С.11].

Хоча наведений вище Закон також не містить особливостей здійснення права на доступ до публічної інформації в умовах правового режиму воєнного стану, він містить інструменти, які можна задіяти в умовах цього правового режиму, а саме:

- 1) віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, і у зв'язку з цим – відмова в задоволенні запиту на інформацію;
- 2) відстрочка в задоволенні запиту на інформацію у разі настання обставин непереборної сили.

Також в Україні були прийняті нормативно-правові акти, зумовлені дією воєнного стану:

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 року No 263 “Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану” [39, 41], органам місцевого самоврядування рекомендувалося зупиняти, обмежувати роботу інформаційних, інформаційно - комунікаційних та електронних комунікаційних систем, а також публічних електронних реєстрів, що призвело до обмеження в отриманні інформації громадян. Також на підставі цієї Постанови, а також керуючись

рекомендаціями Асоціації міст України, деякі органи місцевого самоврядування зовсім зробили недоступною для перегляду свою офіційну веб-сайту.

Щодо сторінок місцевої ради на період від 24 лютого 2022 року. Закриття частково чи повністю веб-сторінок місцевих рад, що стало одним із заходів інформаційної безпеки персональних даних членів територіальної громади та публічних даних органів місцевого самоврядування, також, на нашу думку, є важливим фактором зниження як громадської участі у процесі прийняття рішень, так і громадського контролю за діяльністю органів влади під час війни.

До введення воєнного стану, на виконання Закону No 2939 та Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, затвердженого постановою КМУ від 21.10.2015 No 835, органи місцевого самоврядування зобов'язані були оприлюднювати наступну інформацію на своєму офіційному веб-сайті [14].

Не застосовується Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". Тобто, щонайменше рішення про місцеві податки та збори на 2023 рік ради можуть приймати виключно з урахуванням приписів.

В умовах воєнного стану відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону при дотриманні сукупності таких вимог:

- 1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;
- 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;
- 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Закон України «Про державну таємницю» надає ширші повноваження щодо віднесення інформації до таємної у воєнний час. Наприклад, вказаний

Закон відносить до державної таємниці інформацію щодо забезпечення виробничої діяльності об'єктів національної економіки у воєнний час [18]. Звід відомостей про державну таємницю, затверджений наказом Центрально-го управління Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року No 383, значно розширює перелік таємної інформації в умовах особливого періоду. При цьому, слід розмежовувати поняття «особливий період», «воєнний час» і «воєнний стан». Так, статтею 1 Закону України «Про оборону України» визначено, що особливий період – це період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або до-ведення його до виконавців стосовно прихова-ної мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій [39].

В умовах воєнного стану також накладаються певні обмеження на доступ до інформації, що стосується розпорядження бюджетними коштами. Зокрема, частина п'ята статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачає обмеження доступу до інформації про таємні видатки державного бюджету, посилаючись на статтю 30 Бюджетного кодексу України та частину другу статті 23 Закону України «Про основи національного спротиву». Таким чином, якщо інформація була віднесена до такої, що має обмежений доступ у встановленому порядку, в умовах воєнного стану обмежується обсяг публічної інформації, яка може бути надана у відповідь на запит .

Варто зазначити, що відповідно до частини восьмої статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», обмеженню підлягає інформація, а не документ як такий. У випадку, якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається лише та частина інформації, доступ до якої не є обмеженим. Це означає, що суб'єкт публічного адміністрування, який отримав запит на надання копії документа, що містить інформацію з обмеженим доступом, зобов'язаний надати копію документа з вилученням конфіденційної інформації. При цьому у деяких випадках може залишитися лише назва документа, його номер і дата.

Цей механізм дозволяє збалансувати інтереси національної безпеки та права громадян на доступ до інформації, забезпечуючи водночас прозорість діяльності державних органів у межах, визначених законодавством. [18].

У разі виникнення обставин непереборної сили, які унеможливають своєчасне надання публічної інформації, розпорядники мають діяти за одним із двох варіантів:

1. Якщо інформація збережена, але фізично недоступна (наприклад, перебуває на тимчасово окупованій території або в процесі впорядкування після евакуації), необхідно ухвалити рішення про відстрочку виконання запиту з подальшим наданням інформації після усунення перешкод.
2. Якщо інформація знищена та відновленню не підлягає, розпорядник має право відмовити у запиті на підставі пункту 1 частини 1 статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [39].

Право громадян на доступ до інформації, зокрема щодо оплати праці, матеріальної допомоги та інших бюджетних виплат посадовим особам, залишається незмінним навіть за умов воєнного стану. Водночас розпорядники інформації мають виважено оцінювати кожний запит, враховувати об'єктивні обставини та уникати необґрунтованих відстрочень чи відмов.

Судова практика демонструє, що в умовах воєнного стану в Україні збережено механізми забезпечення права на доступ до публічної інформації. Зокрема, існує можливість:

- ефективно оскаржувати неправомірні дії розпорядників інформації;
- притягувати посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення норм законодавства.

Встановлено, що право громадян на доступ до публічної інформації не є абсолютним і може бути обмежене в умовах воєнного стану, однак відкритість інформації залишається базовим принципом. Здійснення цього права регулюється адміністративно-правовими нормами, які визначають порядок розгляду інформаційних запитів та передбачають відповідальність за порушення доступу до інформації.

Обмеження права на доступ до публічної інформації у воєнний час реалізується у двох основних напрямках:

1. Розширення переліку даних, які мають статус інформації з обмеженим доступом.
2. Відтермінування виконання запитів через обставини непереборної сили.

Аналіз судової практики показує, що більшість спорів стосується безпідставного обмеження доступу до інформації. Важливо, що обов'язок доведення законності таких обмежень покладається на розпорядника інформації.

Згідно Примірному переліку видів публічної інформації (15.08.2023 № 78.), розпорядником якої є Національна служба посередництва і примирення визначаються (далі - НСПП) види публічної інформації, яка підлягає розміщенню для зовнішнього доступу на офіційному вебсайті НСПП у відповідних рубриках за напрямками діяльності.

Обов'язковому оприлюдненню на офіційному вебсайті НСПП підлягають:

1. Інформація про організаційну структуру та керівництво НСПП, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності.
2. Інформація про нормативно-правові засади діяльності НСПП.
3. Відомості про місцезнаходження, поштову адресу, адресу офіційного вебсайту та електронної пошти НСПП для направлення запитів на інформацію та електронних звернень.

4. Прізвища, імена, по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти голови НСПП та заступників, керівників структурних підрозділів центрального апарату НСПП та відділень НСПП в Автономній Республіці Крим, областях, місті Києві та Київській області (далі - відділення НСПП).

5. Розклад роботи та графік особистого прийому громадян керівництвом НСПП.

6. Інформація про діяльність НСПП (плани роботи, звіти, розпорядження та накази НСПП, крім тих, які містять інформацію з обмеженим доступом).

7. Інформація про наради, конференції, семінари, засідання "круглих столів", що проводяться НСПП. Новини, прес-релізи, інформаційні повідомлення про важливі події у центральному апараті НСПП та відділеннях НСПП.

8. Основні функції структурних підрозділів центрального апарату НСПП.

9. Нормативно-правові акти (крім внутрішньо-організаційних), прийняті НСПП на виконання визначених функцій і завдань.

10. Проекти нормативно-правових актів, що розроблені НСПП та підлягають громадському обговоренню.

11. Правила внутрішнього службового розпорядку НСПП.

12. Інформація з питань добору персоналу (інформація про вакансії НСПП, порядок та умови проходження конкурсу на зайняття посад державної служби).

13. Антикорупційна програма НСПП, інформація про внутрішні канали повідомлень про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, інформаційні матеріали та роз'яснення щодо застосування антикорупційного законодавства.

14. Порядок забезпечення доступу до публічної інформації, розпорядником якої є НСПП (складання та подання запитів на інформацію; відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, розпорядником якої є НСПП).

15. Звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію.

16. Перелік наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних.

17. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію.

18. Перелік видів публічної інформації, розпорядником якої є НСПП.

19. Інформація про систему обліку, види інформації, яку зберігає НСПП.

20. Інформація з питань планово-фінансової діяльності (річний план державних закупівель та зміни до нього, що оприлюднюються відповідно до вимог [Закону України](#) "Про здійснення державних закупівель").

21. Інша інформація про діяльність НСПП, порядок обов'язкового оприлюднення якої встановлений законом [36].

Рекомендації для розпорядників інформації передбачають індивідуальний підхід до кожного запиту, врахування реального впливу надзвичайних обставин на можливість надання відповіді, а також уникнення невинуватених відмов чи затримок.

Отже, слід зазначити що нормативно-правове регулювання сфери доступу до публічної інформації в Україні є складним і розгалуженим, що зумовлено необхідністю забезпечення балансу між відкритістю інформації та захистом державних, суспільних і приватних інтересів. У законодавстві закріплено базові принципи доступу, чітко визначені підстави для обмеження цього права, а також передбачено механізми реалізації та захисту права на інформацію.

На думку українських правників, національне законодавство України у сфері доступу до публічної інформації за критеріями системності, узгодженості та відповідності міжнародним стандартам у порівнянні з законодавством ЄС в цілому здійснило суттєвий прогрес і продовжує розвиватись, хоча фактор війни суттєво гальмує ці процеси. [27].

В умовах воєнного стану нормативно-правова база зазнала певних змін, спрямованих на підвищення безпеки, що включає розширення категорій інформації з обмеженим доступом та можливість відстрочення задоволення запитів у разі обставин непереборної сили. Разом з тим збережено основні гарантії права на інформацію, включаючи адміністративні та судові механізми оскарження неправомірних дій розпорядників.

В результаті проведеного аналізу законодавчої бази, було доведено, що ефективність реалізації норм залежить від професійного підходу розпорядників інформації, їхньої здатності застосовувати індивідуальний підхід до кожного запиту, а також від готовності до адаптації до нових викликів. Таким чином, нормативно-правова база в цій сфері потребує подальшого вдосконалення з урахуванням диджиталізації, міжнародного досвіду та специфіки сучасного інформаційного середовища.

Водночас, слід відзначити, що закони окремих країн ЄС є більш детальними у питаннях розповсюдження та оприлюднення публічної інформації, часто пропонують ширше тлумачення самого поняття «публічна інформація» та пов'язують його з функціонуванням інформації у всьому комплексі правовідносин, що виникають у цій сфері. Порівняно з більш розвиненими країнами світу, Україна залишається позаду в цій сфері. Особливо помітною стає різниця при аналізі впровадження законодавчих актів Верховної Ради України у порівнянні з правовою базою Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 4.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Результати дослідження «Стан інформування і залучення жителів громад в умовах воєнного стану» продемонстрували, що в умовах повномасштабного вторгнення російських військ сфера інформування та залучення населення до ухвалення рішень на місцевому рівні зазнала суттєвих змін [51].

Шведсько-український проєкт PROSTO «Підтримка доступності послуг в Україні» спільно з Всеукраїнською асоціацією ОТГ провели дослідження стану інформування і залучення жителів громад в умовах воєнного стану [18].. В анкетуванні взяли участь 156 респондентів - представників органів місцевого самоврядування зі 131 громади, відповідальних за інформування та комунікацію в громадах. В опитуванні взяли участь представники 21 області України: Вінницька - 11, Дніпропетровська - 15, Донецька - 6, Житомирська - 7, Закарпатська - 7, Запорізька - 1, Івано-Франківська - 5, Київська - 15, Кіровоградська - 4, Львівська - 3, Миколаївська - 5, Одеська - 14, Полтавська - 8, Рівненська - 6, Сумська - 8, Тернопільська - 6, Харківська - 5, Хмельницька - 13, Черкаська - 8, Чернівецька - 4, Чернігівська - 5 [51].

Метою дослідження було з'ясування потреб та проблемних аспектів інформування і залучення громадян до демократичних процесів у громадах, взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування у період воєнного стану [51].

Інструменти інформування жителів громади.

Найчастіше в громадах використовуються такі канали інформування та комунікації з мешканцями громади як: офіційні сайти ради та офіційні сторінки в соціальних мережах, групи/чати у Viber, Телеграм, Facebook чи WhatsApp. Майже половина опитаних зазначила, що розміщує новини та важливу інформацію у місцевих друкованих ЗМІ та розповсюджує власні друковані матеріали. Близько чверті також розміщують матеріали на неофіційних

сторінках у соцмережах, місцевих онлайн-ЗМІ, або ж на радіо чи телебаченні. Найменш популярні такі засоби комунікації, як власний інформаційний бюлетень органу влади чи організація спеціальних інформаційних заходів [51].

Всеукраїнський моніторинг 2024 року є третьою спробою з початку широкомасштабного вторгнення російських військ в Україну оцінити спроможність гарантування та дотримання цих прав органами державної влади на місцях та органами місцевого самоврядування. Об'єкти моніторингу 147 об'єктів з усіх областей України:

- Обласні військові адміністрації (24 об'єкти);
 - Районні військові адміністрації (102 об'єкти);
- Міські ради в обласних центрах (21 об'єкт) [19].

Моніторинг передбачає оцінювання можливості скористатись правом подати усні і письмові запити та звернення до об'єктів моніторингу, перевірку оприлюднення публічної інформації на офіційних вебсайтах та оцінювання обґрунтованості, повноти та якості відповідей на запити і звернення. Кожен монітор здійснює суб'єктивне оцінювання результатів моніторингу конкретного об'єкта шляхом заповнення відповідних онлайн анкет із наданням підтверджуючих оцінку матеріалів. Репрезентативність оцінок моніторингу гарантується також верифікацією кожної оцінки монітора координаторами моніторингу [19].

Моніторинговий період у 2024 році зі збору первинних даних тривав упродовж липня–серпня 2024 року [19].

Загалом результати цього моніторингу свідчать про ті ж проблеми, що й в попередні роки, з поступовим покращенням стану дотримання інформаційних прав окремими органами державної влади та органами місцевого самоврядування [19] (додаток А).

Результати оцінювання 2024 року демонструють достатній рівень якості опрацювання суб'єктами владних повноважень звернень громадян та інформаційних запитів у письмовій формі, який залишився сталим, порівняно із попередніми циклами моніторингу [19] (додаток А-Г).

Аналіз отриманої інформації свідчить, що зазвичай органи влади оприлюднюють інформацію про загальні електронні адреси, які, окрім іншого, можуть бути використані для подання звернень громадян та мають окремий розділ на офіційному вебсайті з назвою «Доступ до інформації», хоча адресу спеціальної електронної скриньки у відповідній вкладці не завжди оприлюднено [19].

У цілому результати моніторингу свідчать про те, що громадянам забезпечено можливість реалізувати свої інформаційні права через подання звернень та інформаційних запитів до суб'єктів владних повноважень у письмовій формі. Разом з тим трапляються випадки, коли об'єкти моніторингу припускалися окремих недоліків при наданні відповідей [19].

Типові проблеми в реалізації права на звернення громадянина та інформаційний запит, подані у письмовій формі:

- неоприлюднення на офіційних вебсайтах інформації про електронні адреси для подання звернень громадян та інформаційних запитів;
- неналежне функціонування офіційних електронних скриньок органу влади, відсутність резервних скриньок;
- надання відповідей у складно-доступних форматах даних;
- ігнорування органом влади одного або кількох питань звернення чи інформаційного запиту;
- ненадання належного обґрунтування причин відмови у задоволенні того чи іншого питання звернення чи запиту, беззмістовне цитування низки положень законодавства без надання відповіді по суті;
- формальне задоволення питань звернення без надання будь-якого підтвердження про реальне вжиття відповідних заходів (напр., про результати перевірки в разі розгляду письмового звернення в рамках моніторингу);
- відсутність пояснення щодо порядку оскарження відмови [19].

Результати зрізу в 2024 свідчать, що розпорядники не охоче оприлюднюють інформацію про прізвища, імена та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу та його заступників,

а також керівників структурних та регіональних підрозділів, основні функції структурних та регіональних підрозділів [19].

У зв'язку із зростанням безпекових загроз, пов'язаними із повномасштабною війною проти України у 2024 році, на жаль залишається актуальним питання якісного та оперативного доведення до громадськості суспільно важливої інформації, пов'язаної із заходами безпеки та забезпеченням прав осіб, постраждалих внаслідок війни. 2024 року для цілей цього моніторингу, як у попередні роки здійснювалась перевірка оприлюднення чотирьох категорій суспільно-важливої в умовах війни інформації, зокрема: про місця бомбосховищ, укриттів, пунктів незламності, наявність у них ліків і продуктів харчування; про воєнні загрози та потребу евакуації населення в межах територіальної юрисдикції; про режим та особливості функціонування органів, підприємств та установ, які надають адміністративні та інші послуги, в умовах воєнного стану; щодо процесу доставки, розподілу та поширення гуманітарної допомоги

Типові проблеми оприлюднення публічної інформації на офіційних веб-сайтах:

- відсутність функціоналу пошуку інформації на вебсайті;
- ускладнена структура вебсайтів, які іноді містять понад 20 розділів, та низька якість візуалізації вебсайтів, що ускладнює пошук потрібного розділу;
- невідповідність вебсайтів військових адміністрацій вимогам Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. No 3;
- відсутність функціоналу вебсайтів щодо зазначення інформації про дати оприлюднення та оновлення інформації;

необґрунтоване обмеження доступу до окремих розділів, сторінок та документів на офіційних [19].

Таким чином, аналіз проблем інформування населення України в умовах воєнного стану виокремило проблеми, які потребують свого вирішення як на рівні влади, так і на рівні громад:

1. В першу чергу це стосується забезпечення доступу громадян до інформації у зонах конфлікту. Такі проблеми як недостатність механізмів оперативного відновлення доступу до документів на деокупованих територіях, нерегульованість процедур збереження цифрових копій критично важливої інформації, недостатність доступу до електронних ресурсів для вирішення необхідних проблем.

2. Гарантії збереження персональних даних: ризики втрати публічної інформації через руйнування матеріальних носіїв чи кібератаки.

3. Цифровізація та її обмеження: недостатній рівень технічної підготовки розпорядників до забезпечення безперервного доступу до цифрових архівів; необхідність подальшого розвитку платформ для онлайн-запитів.

4. Освітні та інформаційні заходи: недостатня обізнаність розпорядників щодо правил і винятків у сфері доступу до публічної інформації в умовах воєнного стану.

З огляду на ці проблеми, на 2024 рік пріоритетними залишаються: розробка рекомендацій для роботи розпорядників в екстрених умовах, посилення цифровізації процесів, а також вдосконалення правозастосовної та судової практики для забезпечення права громадян на доступ до інформації.

Для забезпечення належної реалізації права на доступ до публічної інформації суб'єктам владних повноважень рекомендовано:

- Вирішати питання з запитами населення, а саме створити ефективні канали для прийому усних запитів (багатоканальні телефони, відповідальні посадові особи), застосовувати індивідуальний підхід до обробки звернень, уникати необґрунтованих відмов, забезпечувати етичне спілкування з громадянами, перевірити актуальність оприлюднених електронних адрес, надавати повні, чіткі й зрозумілі відповіді, дотримуватись законодавчих вимог у разі перенаправлення запитів та надавати відповіді в доступних електронних форматах.

- Регулювання роботи офіційних вебсайтів: ззабезпечити повноту й своєчасне оновлення публічної інформації, включно з інформацією про систему

обліку та правові заходи воєнного стану, покращити пошукові сервіси та структуру для зручності користувачів, створити окремий розділ для інформування громадян щодо воєнного стану.

- Доступність влади на містах: забезпечити можливість особистого прийому, публікувати актуальну інформацію про графік і порядок його проведення, передбачити альтернативні форми прийому, зокрема онлайн-зв'язок, із врахуванням воєнного стану.

- Підвищення кваліфікації: організувати навчання працівників щодо роботи із запитами та зверненнями відповідно до законодавства, забезпечити підвищення кваліфікації новопризначених і менш досвідчених працівників за затвердженими програмами.

Ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності взаємодії влади з громадянами та забезпеченню права на доступ до інформації навіть в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ

Публічна інформація є ключовим елементом для ефективного державного управління, адже вона забезпечує основу для відкритого діалогу між владою і суспільством, підвищує відповідальність уряду перед громадянами і сприяє розвитку демократичних цінностей.

Оновлення та вдосконалення категорійного апарату сприяє підвищенню ефективності правового регулювання, враховуючи виклики сучасності, такі як диджиталізація, кібератаки, або специфіка доступу до інформації в умовах воєнного стану.

Теоретико-методологічною основою магістерського дослідження було визначено наступні підходи і теорії:

Теорія інформаційних прав, яка розглядає доступ до інформації як фундаментальне право людини, яке пов'язане з правом на свободу вираження та доступ до суспільно значущої інформації. Вона базується на демократичних принципах, згідно з якими громадяни мають право знати, як функціонують державні інституції, і контролювати їх діяльність. Ця теорія підкріплюється такими документами, як Загальна декларація прав людини та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, де закріплюються права на доступ до інформації.

В рамках агентської теорії, уряд і державні органи розглядаються як агенти, що діють від імені громадськості (принципала). Громадяни як принципали мають право контролювати дії уряду (агентів) через механізми доступу до інформації. Відповідно, чим більше прозорості й відкритості забезпечує уряд, тим краще громадяни можуть контролювати державну владу, запобігаючи корупції і зловживанням.

Теорія інформаційної демократії, яка формується на ідеї прозорості державних інституцій як основною передумовою для підзвітності. Прозорість дозволяє громадянам і медіа отримувати доступ до інформації про діяльність уряду, що робить можливими громадський контроль і відповідальність

державних органів. Теоретики, такі як Алесдір Робертс, досліджують, як урядові структури використовують різні стратегії для обмеження прозорості, і як це впливає на демократичні процеси.

Задля обґрунтування залежності інформаційного простору в системі від ефективного управління була використана теорія управління інформацією. За логікою даної теорії, публічна інформація повинна бути належним чином зібрана, оброблена та надана громадськості. Теорія управління інформацією також вивчає роль інформаційних технологій у забезпеченні доступу до даних і підвищенні урядової ефективності.

Вивчення доступу до інформації також спирається на теорії комунікації, які аналізують роль медіа у передачі інформації громадськості. Відповідно до цієї теорії, медіа виступають як посередники між державою і суспільством, поширюючи інформацію та забезпечуючи публічний контроль над урядом.

Інституційний підхід досліджує, як державні інституції створюють і підтримують норми та правила, що регулюють доступ до інформації. Інституційний підхід підкреслює роль законодавства, норм поведінки та бюрократичних процесів у формуванні умов для прозорості або секретності.

Ці теорії допомагають зрозуміти різні аспекти доступу до публічної інформації, включаючи його правове підґрунтя, вплив на демократію, роль інформаційних технологій та медіа в забезпеченні прозорості.

Таким чином, методологія вивчення публічної інформації у світі й Україні ґрунтується на комплексному методології, що охоплює правові, соціально-політичні та інституційні аспекти.

В Україні методологічні підходи зосереджені на порівняльному аналізі національного законодавства з європейськими стандартами, а також на практичному дослідженні бар'єрів, що виникають при реалізації законодавчих норм. Використовується емпіричний метод для збору даних щодо доступу до інформації, а також правовий аналіз для виявлення прогалин у чинній нормативній базі. Важливим елементом є опитування експертів, аналіз практичних кейсів та моніторинг застосування законів у різних регіонах України.

Таким чином, методологія дослідження публічної інформації потребує інтегрованого підходу, що враховує як глобальні тенденції, так і національні особливості, з акцентом на ефективність застосування норм, доступність інформації та захист інтересів суспільства.

Було доведено, що імплементація в національне законодавство стандартів західних демократій щодо прав доступу громадськості до публічної інформації є орієнтиром для України на шляху до власної моделі публічної політики. У широкому розумінні принцип доступу громадян до інформації передбачає право громадськості та засобів масової інформації отримувати дані про державні й муніципальні закони та заходи.

Цей принцип тісно пов'язаний із концепцією свободи преси, що забезпечує право на вільне поширення достовірної інформації через друковані та інші медіа. Обидва принципи ґрунтуються на ідеї «максимального розкриття інформації», відповідно до якої доступ до інформації може бути обмежений лише в разі необхідності захисту законних інтересів громадян і держави.

У дослідженні окремо було проаналізовано вплив цифровізації на забезпечення інформаційної безпеки в системі державного управління. Доведено, що сьогодні ключові представники світової інтелектуальної, політичної та економічної еліти активно беруть участь у формуванні глобального й європейського інформаційного суспільства. Встановлено, що інформаційні технології та комунікаційні системи є основними чинниками сучасного цивілізаційного прогресу, виступаючи не лише як важливі елементи для розвитку держави та суспільства, але й як критично важлива умова їхньої конкурентоспроможності на міжнародній арені. Інформаційний сектор відіграє провідну роль у реалізації соціальних проєктів, зміцненні громадянського суспільства та інтеграції у світову спільноту.

Варто відзначити, що Конституція України забезпечує право на інформацію, враховуючи передові світові стандарти, закріплені, зокрема, Конвенцією Тромсе. Після набуття чинності цієї Конвенцією змінилися підходи до захисту права на доступ до інформації і на міжнародному рівні. На відміну від

багатьох інших країн, Конституція України у частині 2 статті 34 гарантує право кожної людини на доступ до інформації незалежно від свободи вираження, що повністю узгоджується з положеннями Конвенції Тромсе.

В Україні право на доступ до інформації регулюється Конституцією (статті 32, 34 та ін.), Законом України «Про інформацію», Законом «Про доступ до публічної інформації», Законом «Про захист персональних даних», а також окремими положеннями інших нормативних актів.

Нормативно-правове регулювання доступу до публічної інформації в Україні спрямоване на забезпечення балансу між відкритістю даних та захистом державних, суспільних і приватних інтересів. Законодавство визначає принципи доступу, підстави для обмежень, а також механізми реалізації та захисту цього права.

В умовах воєнного стану внесені зміни з акцентом на безпеку: розширено категорії інформації з обмеженим доступом і передбачено можливість відстрочення відповіді через обставини непереборної сили. Попри це, збережено основні гарантії права на інформацію, включаючи механізми оскарження порушень.

Подальший розвиток регулювання потребує вдосконалення з урахуванням цифрових інструментів, міжнародного досвіду та сучасних викликів інформаційного середовища.

Одним із основних завдань системи забезпечення інформаційної безпеки є створення умов для захисту інформаційного суверенітету, вдосконалення нормативно-правової бази для розвитку національної інформаційної інфраструктури, впровадження сучасних технологій, забезпечення достовірності інформації та підтримка мас-медіа у боротьбі з корупцією. Також важливо забезпечити конституційне право на свободу слова, доступ до інформації та захист даних від незаконного втручання державних органів.

Доведено, що цифровізація є ключовим чинником зміцнення інформаційної безпеки, оскільки вона підвищує ефективність, доступність і захист державних процесів. Вона сприяє централізації даних, забезпечує

моніторинг у реальному часі та впровадження сучасних методів шифрування. Крім того, цифровізація робить державні установи більш стійкими до кіберзагроз, прозорими та підзвітними, а також допомагає ефективно боротися з дезінформацією. У результаті це сприяє кращому урядуванню, зміцненню довіри між владою і суспільством та сталому розвитку країни.

Підтверджено, що ефективність інформаційної безпеки визначається здатністю підтримувати високий рівень захисту інформаційної сфери при мінімальних витратах. Різноманітність внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз може порушити стабільність системи державного управління. Інформаційна безпека є показником стабільності державного управління, що зберігає ключові функції під час виникнення загроз.

Окрему увагу було приділено законодавчим аспектам доступу до публічної інформації, а також викликам і проблемам, пов'язаним з реалізацією цього права в Україні.

В умовах воєнного стану реалізація права на доступ до публічної інформації фактично здійснюється шляхом ознайомлення громадян з інформацією через відкриті джерела. Виходячи з цього, розпорядникам інформації рекомендується зосередити увагу на систематичному наповненні та оновленні офіційних вебсайтів і сторінок у соціальних мережах з метою забезпечення відкритості інформації.

В результаті проведеного дослідження були вироблені рекомендації щодо вдосконалення системи доступу до публічної інформації, було розроблено пропозиції для покращення доступу до інформації з метою підвищення прозорості та підзвітності органів влади та запропоновано шляхи вдосконалення правового регулювання доступу до інформації в умовах кризових ситуацій:

Залежно від конкретних обставин, доступ до інформації в умовах воєнного стану може бути доцільно обмежено задля захисту інтересів національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням, кримінальним правопорушенням або охорони здоров'я населення. Проте навіть в умовах воєнного стану розпорядник

інформації не звільняється від обов'язку обґрунтувати правомірність обмеження доступу до публічної інформації у відповіді на відповідний запит. Таке обґрунтування має бути мотивованим і містити реальний причинно-наслідковий зв'язок між розголошенням інформації та потенційною істотною шкодою.

З урахуванням того, що право на доступ до інформації не є абсолютним і може обмежуватися відповідно до законодавства, практика ігнорування запитів, які надходять у встановленому законом порядку, є неправомірною. Бездіяльність розпорядників інформації щодо запитів, яка виражається у їх ігноруванні або відсутності відповіді, суперечить чинним законодавчим нормам.

У міжнародній практиці методи дослідження зосереджуються на оцінці ефективності законодавства, забезпеченні доступу до публічної інформації, а також на дослідженні ролі громадянського суспільства у контролі за відкритістю даних. Визначальними є такі підходи, як аналіз законодавства на предмет відповідності міжнародним стандартам (наприклад, рекомендаціям Організації Об'єднаних Націй чи Ради Європи), порівняльні дослідження національних законодавств та моніторинг доступності інформації для громадян.

Таким чином, дослідження системи доступу до публічної інформації в Україні показало, що нормативно-правове регулювання цієї сфери є достатньо розгалуженим та орієнтованим на баланс між забезпеченням відкритості інформації та захистом державних і суспільних інтересів. У законах закріплені базові принципи доступу, встановлені чіткі критерії обмеження прав на інформацію, а також передбачені механізми реалізації та захисту цих прав.

У сучасних умовах, особливо під час дії воєнного стану, законодавство зазнало адаптаційних змін. Зокрема, розширено категорії інформації з обмеженим доступом та запроваджено можливість відстрочення розгляду запитів у випадку обставин непереборної сили. Водночас збережені основні гарантії права на інформацію, включаючи адміністративні та судові механізми оскарження дій розпорядників.

Аналіз практики показав, що ключовими проблемами залишаються: недостатня адаптація законодавства до умов цифровізації; формальний підхід

окремих розпорядників до задоволення запитів; обмежений доступ до інформації внаслідок незадовільного стану технічної інфраструктури та низької кваліфікації персоналу.

Результати дослідження підтверджують, що подальше вдосконалення системи доступу до публічної інформації має враховувати такі напрями: удосконалення механізмів прозорості через впровадження цифрових інструментів, покращення вебресурсів та оптимізацію роботи з електронними запитами, підвищення кваліфікації посадових осіб, відповідальних за реалізацію права на інформацію, посилення адміністративної відповідальності за безпідставні відмови у наданні інформації, врахування кращих міжнародних практик, адаптованих до українських умов.

Таким чином, система доступу до публічної інформації в Україні потребує подальшого розвитку, орієнтованого на забезпечення прозорості, відкритості, доступності та адаптації до сучасних викликів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аблякімова Е.Е., Правове і суспільне значення публічної інформації. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. Вип. 50 / голов. ред. С.В. Ківалов; НУОЮОА; Південноукр. центр гендер. проблем. – Одеса: Фенікс, 2013.
2. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти/ За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. Справ, 2000. 368 с.
3. Бойко І. В. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловійова; за заг. ред. І. В. Бойко. Харків :Право, 2017. 132 с.
4. Бровчено С. Публічна інформація: доступ та обмеження. *Фінансовий контроль* . Електронне видання. 2018. № 7 (150) URL: <http://surl.li/krowfl>
5. В Україні тимчасово обмежили доступ до публічної інформації про роботу судів. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3440175-v-ukraini-timcasovo-obmezili-dostup-do-publicnoi-informacii-pro-robotu-sudiv.html> (дата звернення 1.11.2024)
6. Глобальні принципи з питань національної безпеки та права на інформацію (Цванські принципи) URL: www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/global-principles-national-security-10232013.pdf.
7. Доступ громадян до інформації: конституційно-правовий аспект / В.В. Горбатюк, С.Є. Горбатюк. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. №2.
8. Доступ до публічної інформації для державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування: навчально-методичний посібник для тренерів / Кабанов О.М., Олексіук Т.О. за заг. ред. Алюшиної Н.О. та Лубінця Д.В. Київ: ВАІТЕ, 2023. 144 с.

9. Доступ до публічної інформації: найчастіші запитання та відповіді / За заг. ред. В. Андрусіва, Д. Котляра; Укр. неалеж. Центр політ. дослідж., К.: Агентство "Україна", 2012. 64 с.
10. Доступ до публічної інформації. Офіційний портал Києва: веб-сайт. URL: https://kyivcity.gov.ua/publiczna_informatsiya_257928/dostup_do_publichno_informatsi_257948/ (дата звернення: 28.07.2024).
11. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.: у ред. від 27 травня 2009 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004 (дата звернення 15.09.2024)
12. Забезпечення доступу до публічної інформації як стратегічний пріоритет державної політики України: аналіт. доп. / О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк, Д.М. Горєлов, Ю.В. Опалько (та ін.); за ред. О.А. Корнієвського, В.М. Яблонського. К.: НІСД, 2012. 72 с.
13. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 № 3792-XII // ВВР. 1994. № 13. Ст. 64.
14. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI // ВВР. 2011. № 32. Ст. 314.
15. Закон України "Про запобігання корупції" від 14.10.2014 № 1700-VII // ВВР. 2014. № 49. Ст. 2056.
16. Закон України "Про звернення громадян" від 02.10.1996 № 393/96-ВР // ВВР. 1996. № 47. Ст. 256.
17. Закон України «Про державну таємницю» Документ 3855-XII, чинний, поточна редакція. Редакція від 30.10.2024, підстава - 4019-IX URL: <http://surl.li/zgkssd>
18. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII // ВВР. 2016. № 9. – Ст. 89.
19. Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Київ 2024.38 с. URL: <http://surl.li/zwsrmj>

20. Індекс моніторингу реформ (iMoPe). Випуск 21: Велике відкриття державних реєстрів. Період моніторингу: 12 – 25 жовтня 2015 р.
21. Індикатори міжнародного рейтингу законів про право на інформацію URL: www.rti-rating.org/Indicatorsfinal.pdf.
22. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text. (дата звернення 10.10.2024)
23. Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру. Страсбург: Рада Європи, 28 січня 1981 року. ETS No. 108.
24. Конвенція про кіберзлочинність. Будапешт: Рада Європи, 23 листопада 2001 року. ETS No. 185.
25. Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсе) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-09#Text. (дата звернення 10.09.2024)
26. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
27. Костова Н. Доступ до публічної інформації: порівняльний аналіз українського законодавства і країн Європейського Союзу. *Visegrad journal on human rights*, № 2/2, 2016, С. 88–92.
28. Костова Н. І. Доступ до публічної інформації в українському законодавстві та за законодавством країн ЄС. *Часопис цивілістики*. Вип. 22. С.99-102.
29. Кузенко Л. В. Правове регулювання права громадян на інформацію в сфері державного управління: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Запорізький держ. ун-т. Харків, 2003. 173 с.
30. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України "Про доступ до публічної інформації" / М.В. Лациба, О.С. Хмара, В.В. Андрусів (та ін.); Укр. незалеж. центр політ. дослідж., 2-е вид. допов. К.: Агентство "Україна", 2012. 164 с.

31. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text. (дата звернення 10.09.2024)
32. Міністерство юстиції України. Доступ до публічної інформації. URL: https://minjust.gov.ua/publ_info. (дата звернення 10.09.2024)
33. Модельний закон про доступ до інформації для Африки. URL: www.achpr.org/files/news/2013/04/d84/model_law.pdf.
34. Модельний міжамериканський закон про доступ до публічної інформації. URL: www.oas.org/dil/AG-RES_2607-2010_eng.pdf.
35. Науково-практичний коментар до Закону України "Про доступ до Публічної інформації". Центр суспільних медіа за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" та Програми сприяння Парламенту. Київ. 2012.
36. *Національної служби посередництва і примирення* <http://www.nspp.gov.ua>
37. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / укладачі В. Яременко, О. Сліпушко. Т. 3: П-Я. Київ: Аконіт, 2008. 864 с.
38. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Прийнята на зустрічі глав держав та урядів країн G8, Окінава, Японія, 22 липня 2000 року.
39. Павлюк В. Право на доступ до публічної інформації як складова особистих немайнових прав фізичної особи. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Право. Вип. 22.Ч.1.Т.1 2013.С.189-194. URL: <http://surl.li/tsfkxs>
40. Порада В. Міжнародно-правові стандарти доступу громадян до публічної інформації. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 322–325.
41. Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання документування управлінської діяльності" від 17.01.2018 № 55. *Урядовий кур'єр*. 2018. № 46.

42. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України "Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації" від 29.09.2016 № 10.

43. Пояснювальний звіт до Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів URL: <https://rm.coe.int/explanatory-report-to-the-council-of-europe-convention-on-access-to-of/1680a23bf0>. (дата звернення 10.10.2024)

44. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64 / 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

45. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

46. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

47. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.03.2022 № 73. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_050322.pdf (дата звернення 1.09.2024)

48. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

49. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 17.05.2022 № 341/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2022#Text>

50. Публічна інформація в період воєнного стану: які обмеження в доступі. Юрліга: веб-сайт. URL: https://biz.ligazakon.net/news/211359_publchna-nformatsya-v-perod-vonnogo-stanu-yak-obmezhennya-v-dostup

51. Результати дослідження «Стан інформування і залучення жителів громад в умовах воєнного стану». URL: <http://surl.li/uzzrwd>

52. Скочиляс-Павлів О. Способи здійснення права на доступ до публічної інформації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. 2015. №813. С. 76–80.

53. Тимченко Н. Правовий механізм доступу до публічної інформації: сучасний стан та перспективи. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. С. 39–42

54. Толкачова І. А., Петухова А. А. Роль засобів масової інформації в реалізації права на інформацію в Україні. Сучасна університетська правова освіта і наука : матер. VIII Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, НАУ, 23 лют. 2018 р.). Том 1. Тернопіль: Вектор, 2018. С. 252–254.

55. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 No 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/435-15#Text> (дата звернення 1.11.2024)

56. Чуб А. Міжнародні та національні стандарти доступу до публічної інформації. "Jurnalul juridic national: teorie și practică". 2020. С. 119-123. <http://surl.li/wvhdwp>

57. Шинкар Т. І. Право на доступ до публічної інформації: правове забезпечення та проблеми імплементації в Україні.. Актуальні проблеми держави і права. №3.2020.С.247-254

58. Як оскаржити порушення права на доступ до публічної інформації? Практичний посібник. Центр демократії та верховенства права.

59. Banisar D. Freedom of Information: An International Review Report*. Privacy International, 2006. URL: <https://privacyinternational.org>](<https://privacyinternational.org>

60. Banisar Freedom of Information Around the World 2006: A Global Survey of Access to Government Information Laws. URL: <http://surl.li/ciznpt>

61. Bovens M. Accountability: Foundations of Theory and Practice. Public Administration, 2007, № 85, pp. 120–134.

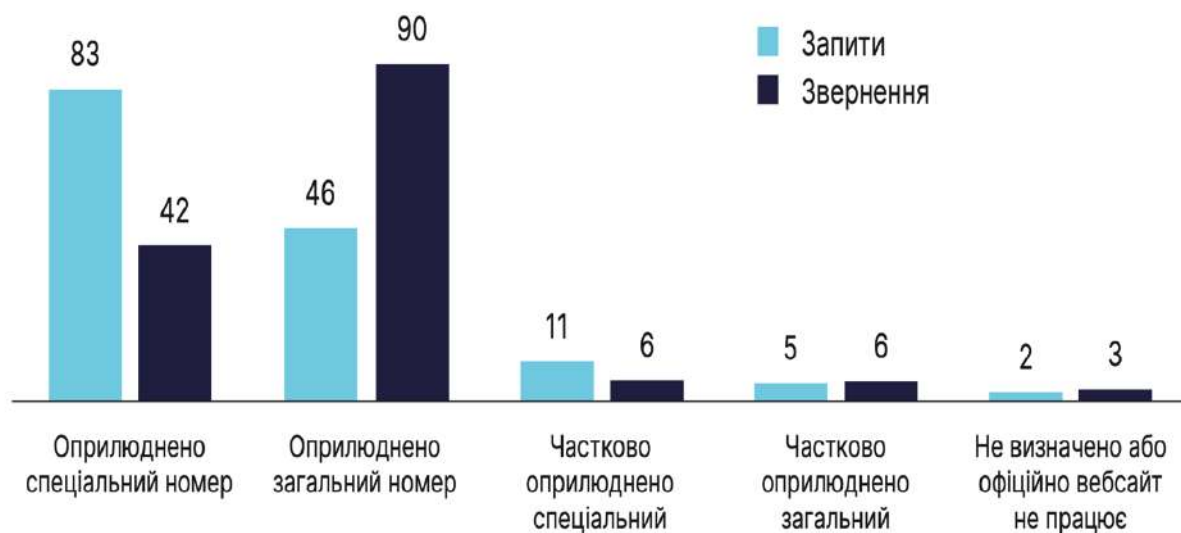
62. Bovens, M., Schillemans, T., Goodin, R. (Eds.) *The Oxford Handbook of Public Accountability*. (Oxford handbooks in politics & international relations). (2014). Oxford University Press. <http://ukcatalogue.oup.com/product/9780199641253.do>
63. Burke E. *Reflections on the Revolution in France*. London: J. Dodsley, 1790.
64. Castells, M. *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
65. Darbshire H. *Proactive Transparency: The Future of the Right to Information?* Washington, DC: World Bank Institute, 2010.
66. Dewey J. *The Public and Its Problems*. Ohio University Press. Athens, 1954. Reprint. NY: Henry Holt, 1927. 242 p.
67. DiMaggio, P., Powell, W. W. *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields*. *American Sociological Review*. 1983, Vol. 48, No. 2, pp. 147–160.
68. Fangmann D., Banisar D. *Global Freedom of Information Survey*. Privacy International, 2004. URL: <https://privacyinternational.org>](<https://privacyinternational.org>
69. Habermas, J. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge: MIT Press, 1989.
70. Heeks R. *Reinventing Government in the Information Age International Practice in IT-Enabled Public Sector Reform* 412 P. Published January 11, 2001 by Routledge. ISBN 9780415242479
71. Heeks R. *Understanding e-Governance for Development* (February 18, 2001). iGovernment Working Paper no. 11, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3540058> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3540058>
72. Heeks R. *Understanding e-Governance for Development Institute for Development Policy and Management*, 2001. URL: <http://www.sed.manchester.ac.uk/idpm>](<http://www.sed.manchester.ac.uk/idpm>

73. Jensen M. C., Meckling W. H. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*. 1976, Vol. 3, No. 4, pp. 305–360.
74. Kahneman D. Thinking, Fast and Slow. Farrar, Straus and Giroux. 2011
75. Kahneman D., Tversky, A. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 1979. № 47 (2), 263–291.
76. March, J. G. (1994). A Primer on Decision Making: How Decisions Happen. The Free Press.
77. March, J. G., Olsen, J. P. Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics. 1989. The Free Press.
78. Maxwell L., Newton L. Transparency as a Foundation of Democracy: Access to Public Information in the USA. *American Journal of Law*. 2005, № 3, P. 56–78
79. Mendel T. Freedom of Information: A Comparative Legal Survey. Paris: UNESCO, 2008.
80. North, D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
81. Posner, R. A. Economic Analysis of Law. Boston: Little, Brown and Co., 1972.
82. Roberts A. Blacked Out: Government Secrecy in the Information Age Cambridge University Press,.2006
83. Simon H. A. Models of Bounded Rationality and Other Topics in Economic Theory. MIT Press. 1982.
84. Simon H. A. Models of Discovery and Other Topics in the Methods of Science. Springer. 1977
85. Truman H. The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion. New York: Knopf, 1951.
86. 19article. A model freedom of information law. URL: <https://www.article19.org/data/files/medialibrary/1796/model-freedom-of-information-law.pdf>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

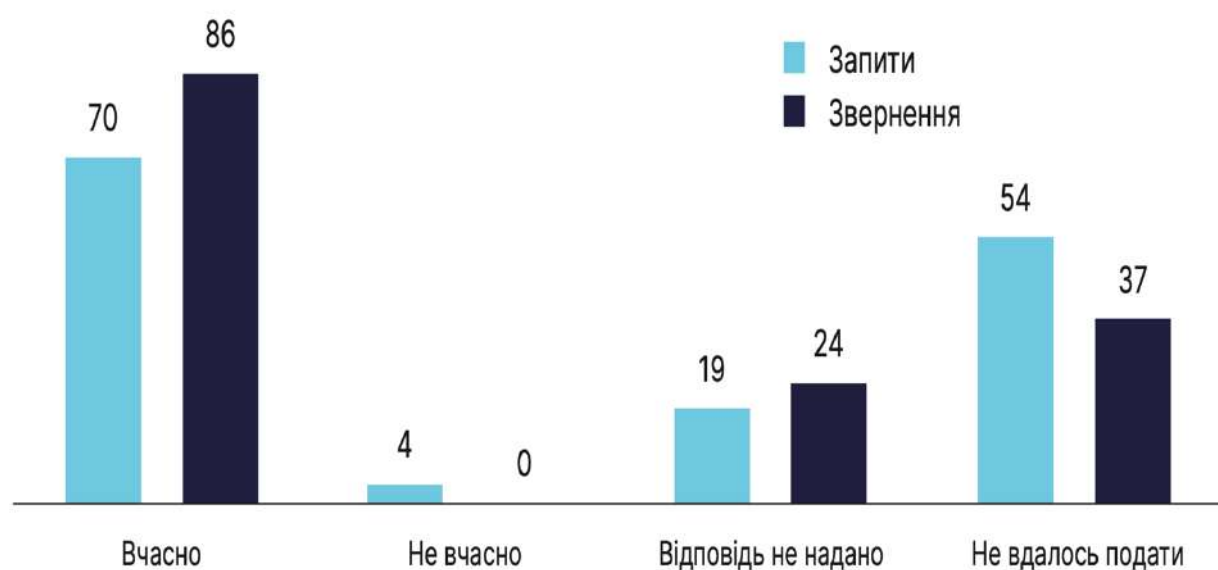
Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Розділ 1. Усні запити та звернення дослідження

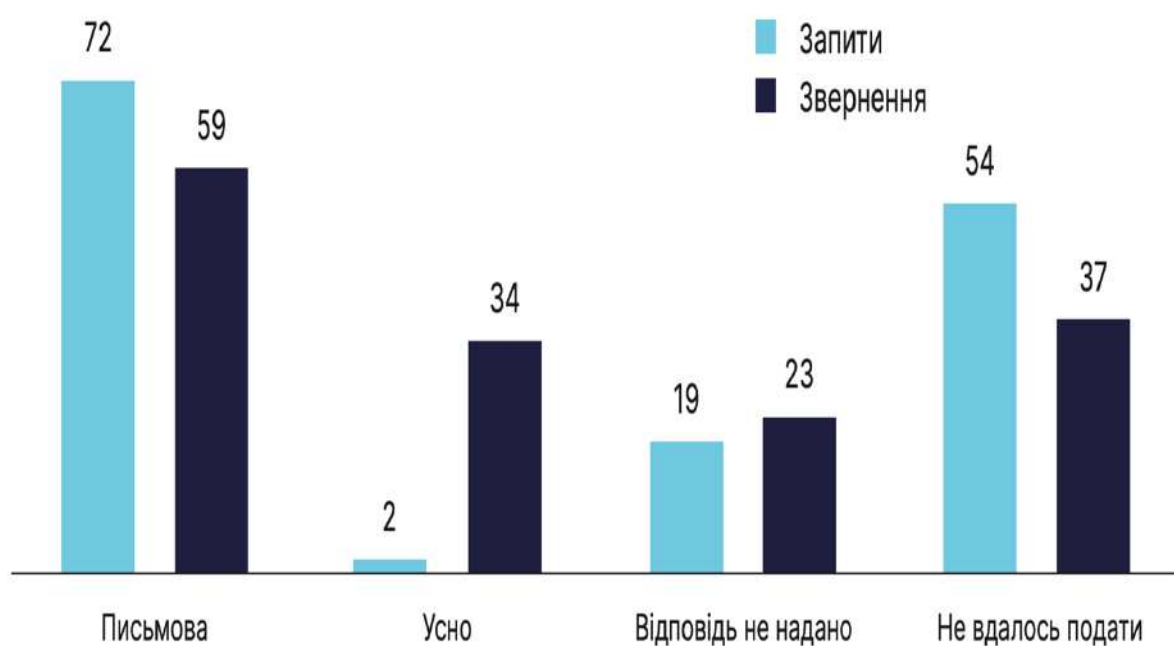
Стан оприлюднення спеціальних номерів для подання усних запитів та звернень у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Забезпечення прав на подання усних запитів та звернень у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

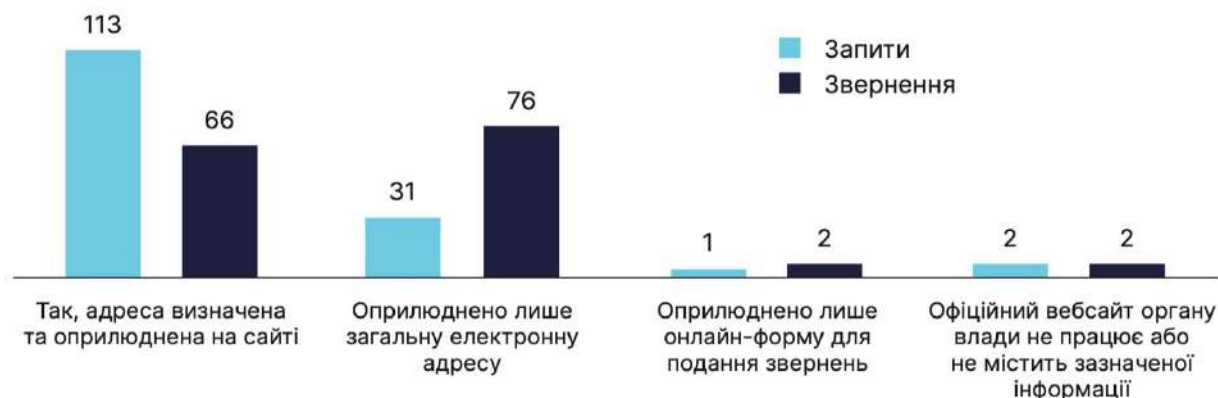

Своєчасність надання відповідей на усні запити та звернення у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

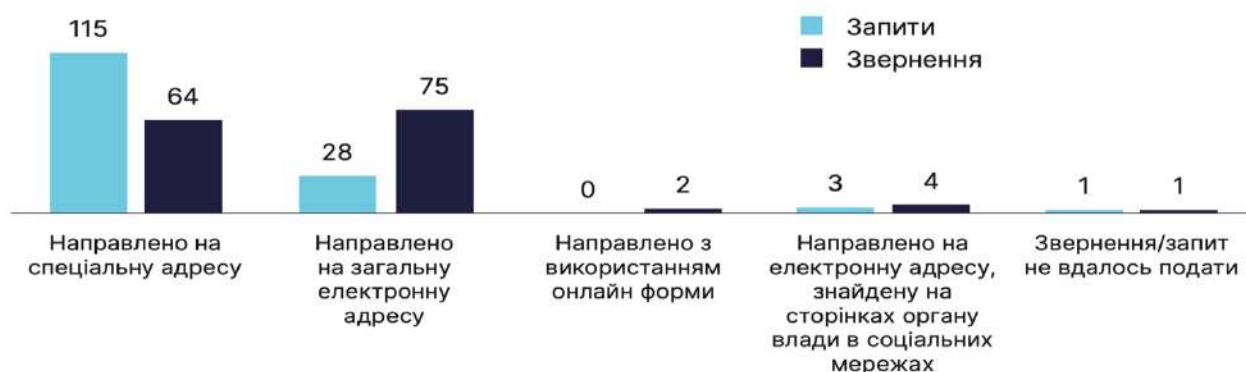

Форма надання відповідей на усні запити та звернення у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

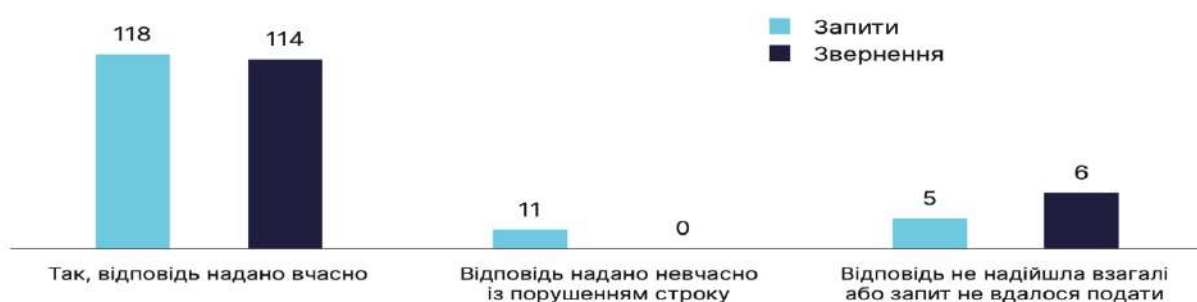
Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Розділ 2. Письмові запити та звернення

Стан визначення спеціальних електронних адрес для письмових запитів та звернень у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

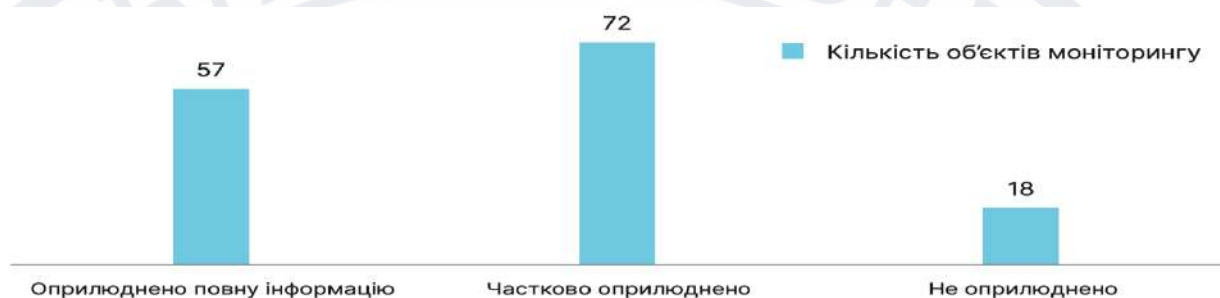

Можливість подати звернення на визначені електронні скриньки для звернень та запитів у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Своєчасність надання відповідей на письмові запити та звернення у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

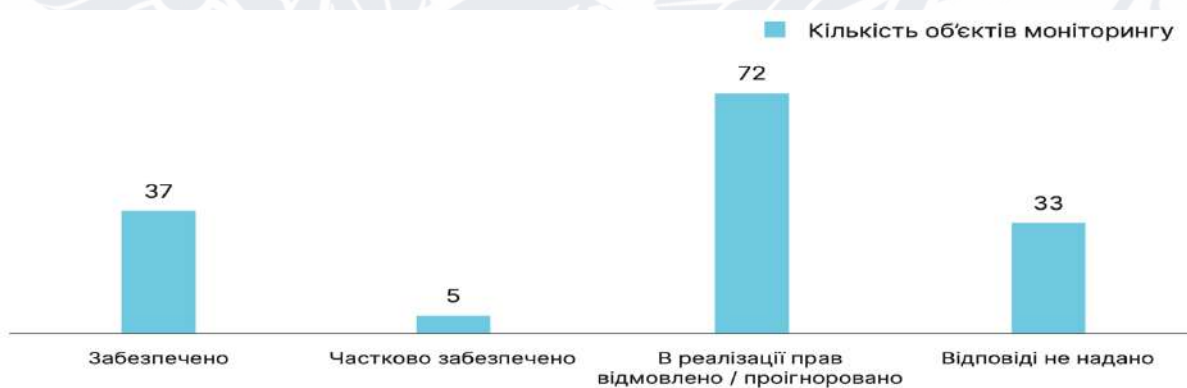
Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Розділ 3. Право на особистий прийом та дотримання інших похідних прав, пов'язаних із розглядом звернення

Стан оприлюднення інформації про графік та порядок проведення особистого прийому у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

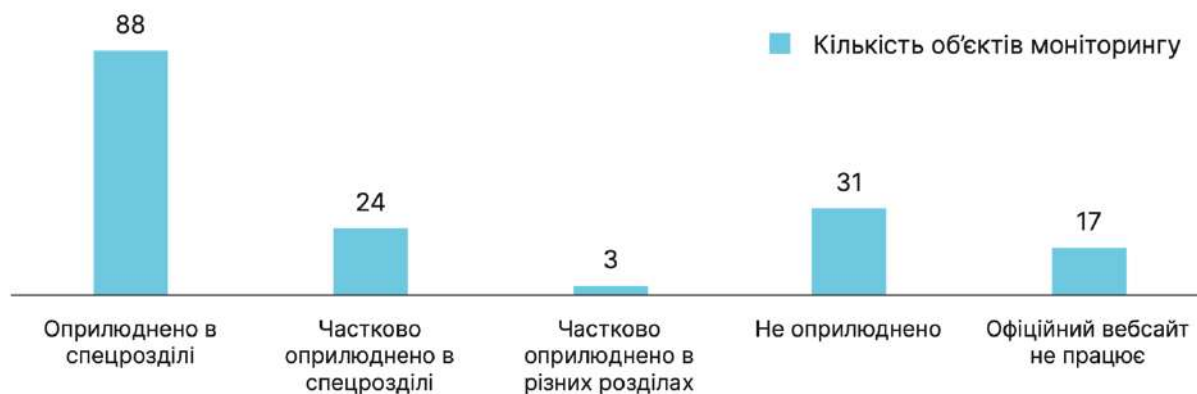

Стан забезпечення права на особистий прийом у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

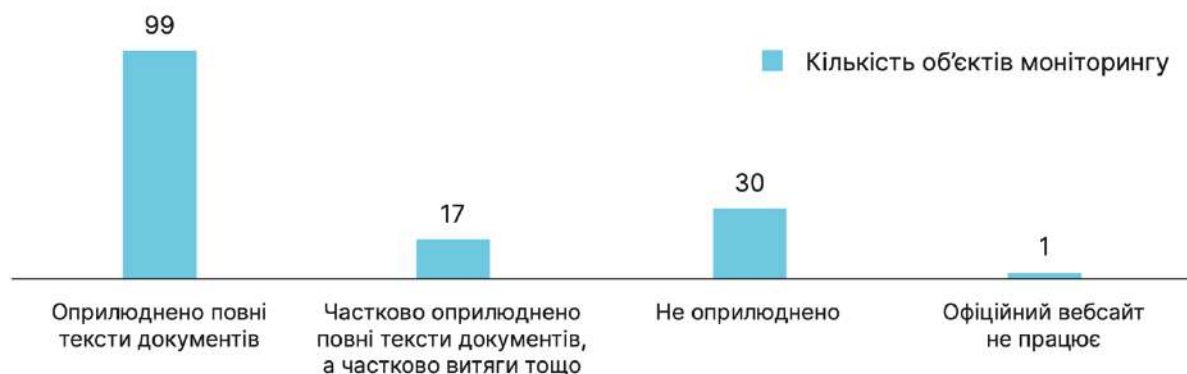

Стан забезпечення права на особистий прийом у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Розділ 4. Оприлюднення публічної інформації на офіційних веб-сайтах

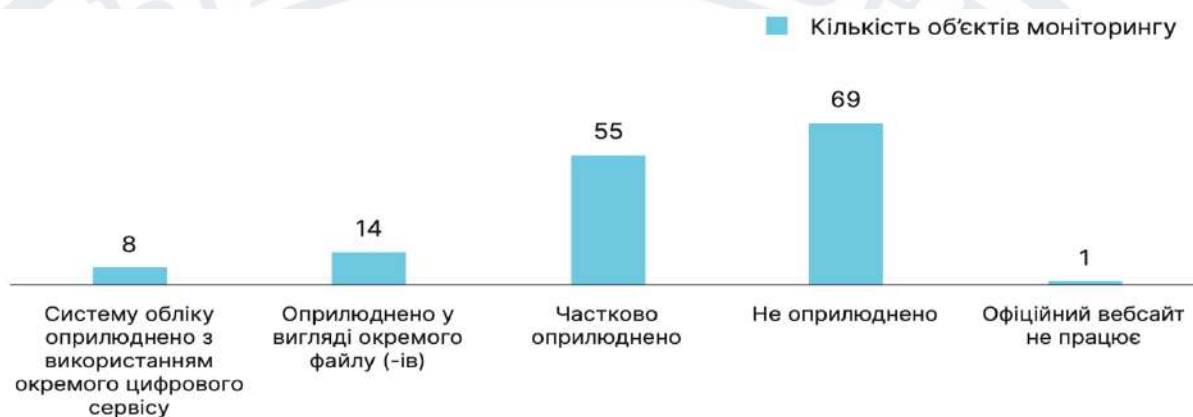

Стан оприлюднення нормативно-правових актів у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Повнота оприлюднення інформації про нормативноправові акти у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

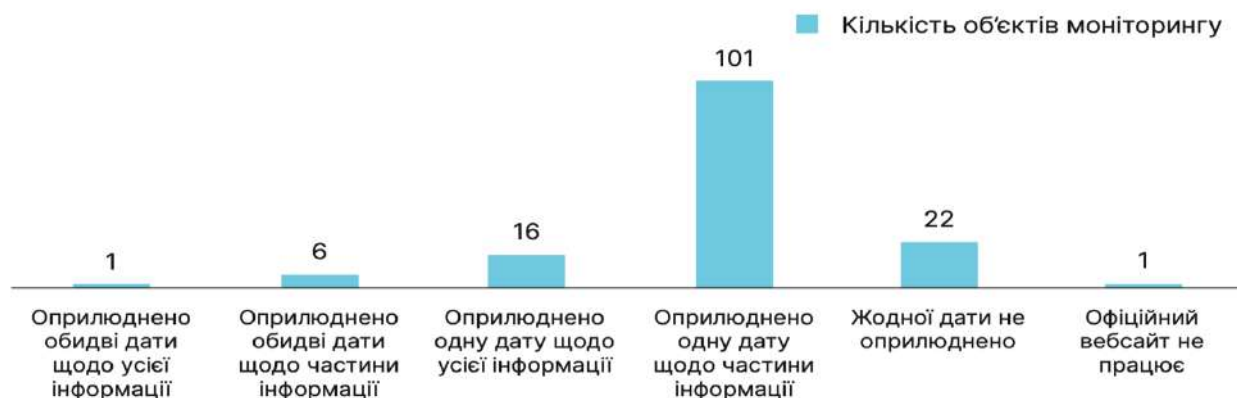
Звіт про моніторинг стану забезпечення інформаційних прав в умовах воєнного стану 2024 року. Розділ 4. Оприлюднення публічної інформації на офіційних веб-сайтах

Оприлюднення інформації про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Оприлюднення суспільно-необхідної інформації в умовах збройного конфлікту у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу

Зазначення актуальних даних щодо дати оприлюднення та оновлення інформації у 2024 році зі 147 об'єктів моніторингу